EDINOST
206 Adelaide St. W.
Toronto 1, Ont.

"Authorized as second class mail, Post Office Department, Ottawa"

Edinost

BOJ PROTI PREOSTANKOM FAŠIZMA — PROTI ČRNI REAKCIJI — JE BOJ ZA MIR IN VARNOST V SVETU!

CENA NAROČNINI:
Za Kanado in USA.
Za eno leto $3.00
Za pol leta 1.75

NEODVISNO GLASILO KANADSKIH SLOVENCEV

Let. 5. Št. 218. Cena 5 c. TORONTO, ONTARIO WEDNESDAY, JUNE 18TH, 1947. Price 5c. Vol. 5. No. 218.

PARNIK "RADNIK" NA JADRANU

V SREDO 18. JUNIJA BO DOSPEL V REKO

Prejeli smo brzojavno vest, da se parnik s prvo grupo naših 500 povratnikov iz Kanade nahaja na Jadranskem morju.

Na 12. junija smo bili obveščeni, da je "Radnik" prešel skozi Gibraltarsko ožino in ker je razdalja od Gibraltarja do Reke 1.665 milj se pričakuje, da bo parnik Radnik prišel v sredo 18. junija v Reko, — kakor nam je poročal pomorski urad iz New Yorka.

Ta vest nam je bila poročana 12. junija. Med tem smo pa prejeli drugo brzojavko, danes zjutraj 16. junija od S. Serdarja, ki pravi: "Prišli smo v naš plavi Jadran. Veseli smo, ker se bližamo naši domovini. Računamo, da bomo dospeli v Reko 18. junija. Pozdrav vsem!"

Še ko so bili na Atlantiku, so nam javili brzojavno, da so imeli prav lepo potovanje. Morje je bilo — so dejali — kakor olje. Na ladji so imeli koncerte, plese, ter so prepevali in se veselili. Vsi so bili zdravi in celo oni, kateri so se morja največ bali.

Na Reki pripravljajo veliki in slavnostni sprejem. Že sedaj poročajo, da se vse Hrvatsko Primorje in del Gorskega Kotarja pripravlja za ta sprejem. Pri sprejemu bodo prisostvovali zastopniki zvezne vlade in zastopniki LR Hrvatske. Sprejem bo v resnici ganljiv in slavnosten, ker se prvič v zgodovini našega naroda tako veselo in srečno vračajo v svojo domovino oni sinovi in hčere, kateri so vsled zločinske politike bivših vlastodržcev morali bežati in zapuščati svoja ognjišča. Nekoč so v grupah odhajali, a danes se v grupah vračajo. Nekoč so jih na meji čakali žandarji, danes jih sprejema ljudstvo in ljudski zastopniki. Nekoč so se s strahom približevali svoji domovini in mislili, kdaj bodo odšli zopet nazaj, danes komaj čakajo, da bodo prišli domov z trdnim sklepom, da nikoli več nazaj.

Vidite to je razlika med novim in starim. To je nova Jugoslavija. Njeni sinovi in hčere se vračajo v to Jugoslavijo v skupinah. Vračajo se zato, da bodo skupaj z ostalimi jugoslovanskimi narodi nadaljevali z izgradnjo lepše in srečnejše bodočnosti.

L. P. P. protestira proti napadu na komunistično partijo Grčije

Naslednja izjava je bila sprejeta po izvršnem odboru Delavske Progresivne Stranke dne 23. maja 1947.

"Fašistična marionetna vlada Grčije, katera je bila naprtena grškemu narodu s silo po britanskem imperijalizmu sedaj s pomočjo Trumanove doktrine pripravlja mere da prepove Komunistično partijo v Grčiji; partijo, katera je z sodelovanjem vseh demokratičnih sil, junaško vodila ljudstvo v borbi za demokratično neodvisnost Grčije.

Ta seja Nacionalnega Komiteta L. P. P. odločno protestira proti temu napadu na komunistično partijo Grčije; zahteva izpraznitev Britanskih in Ameriških vojaških sil in svobodne volitve ter dalje pomoč ljudstvu Grčije pri njhovi nalogi za obnovo dežele.

Nove obsodbe nad Koroškimi Slovenci

Celovec: — (Tanjug) Britansko sodišče je 7. junija obsodilo šest Koroških Slovencev na kazen od dva do šest tednov in na denarno globo vsled tega, ker so na javnih mestih v mestu Sveče postavljali slovenske napise.

Ta obsodba je izzvala veliko ogorčenje slovenskega prebivalstva. Pokrajinski odbor Osvobodilne Fronte, kmečka zveza za Slovensko Koroško in druge slovenske organizacije so poslale brzojavne proteste na medzavezniško nadzorno komisijo za Avstrijo in Komisiji za mirovni dogovor z Avstrijo.

Bratislava: — Bratislavski list "Partizan" je objavil članek v katerem se ostro kritiza položaj v katerem se nahajajo Koroški Slovenci vsled političnega zatiranja avstrijskih oblasti in angleških okupacijskih oblasti.

V članku se je posebno naglašalo, da Slovenci, ki so se borili proti fašizmu sedaj ne uživajo nikakršnih pravic in nimajo nikakih mogočnosti, da bi se udejstvovali v administracije države.

Utrjevanje prijateljstva med Rumunijo in Jugoslavijo

Beograd: — Ves beograjski tisk je toplo pozdravil obisk rumunjskih državnikov v Jugoslaviji in naglašal, da se vidi iz tega obiska nov doprinos za zbližanje in utrjevanje prijateljskih zvez med FLR Jugoslavijo in demokratično Rumunijo. Isti so na prvih straneh prinašali vest o prihodu rumunjskih državnikov v Beogradu, njihove slike in opis njihovega življenja.

"Borba" je naglašala, da utrjevanje prijateljskih odnošajev med narodi Jugoslavije in Rumunije igra velepomembno vlogo v naporih balkanskih demokratičnih držav, da v tem delu Evrope izgrade in zagotove trajni mir. Obisk članov rumunjske vlade v Jugoslaviji bo mnogo doprinesel temu utrjevanju sosednih prijateljskih odnošajev, a s tem tudi varstvo za demokratični mir v tem delu sveta.

Rumunjski narod in vlada koalicije demokratičnih strank nadaljujejo boj, vedoč, da je resnično demokracijo mogoče upostaviti edino z naslonom na one države, katere sodelovanje in zbližanje ne plačajo z gospodarskim in političnim zasužnjevanjem drugih narodov.

Narodi FLR Jugoslavije — zaključuje Borba — se iskreno trudijo za poglabljanje prijateljskih odnosov z vsemi demokratičnimi narodi in s tem se ob enem trudijo za trajni demokratični mir. Člani rumunjske vlade se bodo prepričali tukaj v Jugoslaviji, da ima rumunjski narod in rumunjska demokracijo v narodih Jugoslavije čvrstega in sigurnega prijatelja.

"Politika" piše, da narodi Jugoslavije z občutki prijateljstva sprejmejo rumunjske goste, ravno tako, kot z velikim zanimanjem in simpatijo zasledujejo povojne napore rumunjskega naroda pri obnovi in demokratizaciji dežele, ki je bila tako težko prizadeta od protiljudskih režimov.

Obisk dr. Petra Groze in ostalih članov rumunjske vlade v Jugoslaviji pomeni novo utrjevanje prijateljskega sodelovanja za napredek obeh držav in tako tudi utrjevanje miroljubne demokratične politike v svetu, katera popolnoma odgovarja obojestranskim težnjam, — zaključuje "Politika".

MOLOTOV ODKLONIL BRITANSKE ZAHTEVE

Moskva; (UP) — Vlada Sovjetske zveze je odklonila britanski protest radi Madžarske in ga zavrgla kot "nov poskus vmešavanja v popolnoma Madžarske zadeve" po britancih, je oznanil informacijski urad Sovjetske zveze za zunanje zadeve v svojem poročilu.

Naznanilo pravi, da je bil odgovor izročen britanskemu poslaniku Sir Maurice Peterson-u, ko je ta prinesel protest dne 9. junija Mr. Molotovu.

Molotov je ob enem odklonil zahtevo za pojasnilo, ki so ga britanci zahtevali glede obtožbe proti Bela Kovacs-u, bivšemu tajniku Stranke malih posestnikov, kateri je bil aretiran po madžarski vladi — pravi naznanilo.

Zunanji minister Sovjetske zveze V. Molotov je dejal, **"da se bo v Budimpešti vršila odprta obravnava, o kateri so imele in imajo britanske oblasti vso priložnost dobiti popolna pojasnila."**

Sovjetsko poročilo pravi, da tenor Angleške izjave postavlja odgovornost za Madžarsko krizo na Sovjetsko zvezo in dvomi v resnične cilje Sovjetske zveze, češ, da se je Sovjetska zveza odločila zanikati parlamentarne volitve, odpraviti opozicijsko Stranko malih posestnikov v namenu, da postavi manjšinjsko skupino na vlado.

Molotov odgovor je bil precej oster in kisel za poslanika, ter je podčrtal, da skrivnostne metode katerih se dolži Sovjetske organe na Madžarskem so čudne za Britanske organe, **a za Sovjetske organe so pa polnoma tuje.** — pravi poročilo.

Ferenc Nagy, bivši premier, ki je najprvo zbežal v Švico in potem v Združene države, je resigniral iz svojega urada na njegovo prosto voljo in je bil nadomeščen z članom ravno iste stranke v smislu postopanja po ustavi.

Amerika prepovedala študentom potovanje v Jugoslavijo

New York: — ("Tanjug"). Da izvede v delo svojo nedavno odločbo o prepovedi potovanja ameriškim turistom v Jugoslavijo je ameriško ministrstvo za zunanje zadeve — kakor poroča tukajšnji list "P.M." — zavrglo prošnjo devet ameriških študentov, kateri so izrazili željo, da bi se radi za časa letnih počitnic udeležili dela pri grajenju mladinske proge Šamac-Sarajevo.

Uradnica zunanjega ministrstva Amerike je izjavila zastopniku študentov, da se za sedaj ne bo odstopilo od odločbe po kateri se ne dovoli turistom potovati na obisk v Jugoslavijo. Značajno je tudi, da je omenjenim študentom odklonjeno dovoljenje za potovanje v Jugoslavijo, vkljub priporočilu dekana Harward Univerze, da je sedem od teh študentov "treznih in umerjenih v političnem razumevanju in da ne pripadajo levici".

Ta odločba ameriškega zunanjega ministrstva je v očitni nasprotnosti z vsemi poskusi za čim večje zbližanje mladine združenih narodov, posebno potom izmenjave študentov za katero so se baje trudile tudi ameriške odgovorne osebnosti.

Pošiljka UNRRA-e poškodovano po saboterjih

Belgrad, — Več sto tisoč dolarjev vrednosti v raznem orodju, ki ga je poslala UNRA v Jugoslavijo je bilo poškodovano po saboterjih v taki meri, da je bilo poslano blago neuporabno.

UNRA uradniki so ugotovili, da je bilo blago poškodovano v ameriških skladiščih v krajih tako daleč narazen kot Leghorn, Italija in na Filipinih. Očividno je namen, da se prepreči dostaviti Jugoslaviji uporabno blago.

Nedavno je bilo dostavljenih Jugoslaviji 227 buldozerjev in druge vrste traktorjev, kot del pošiljke, ki so bili prodani UNRA-e od zalog Armade Združenih Držav v Manili, Filipini. Veščaki URNA-e v Jugoslaviji so spoznali samo 55 od teh v še dosti dobrem stanju. Devetdeset se jih je moglo še popraviti, 82 je bilo pa popolnoma neuporabnih. Od 171 poljedelskih traktorjev v isti pošiljki, se je moglo popraviti 30 in ostali 141 je bilo pa popolna izguba.

Delavnico je UNRA kupila od Armadne oskrbovalne postaje ZD v Leghornu, kjer so mnogi zaposlenci vojni zločinci, ki jih Jugoslovanska vlada zahteva na zagovor.

Albanci se bodo branili

Tirana: — (Tanjug) Albanska poročevalska služba ATA poroča, da je albansko ministrstvo za narodno brambo objavilo komunikej v zvezi z provokatorskimi kršitvami albanskega ozemlja od strani monarho-fašističnih letal.

V poročilu je navedeno, da se bo na vsaki polet nad albanskim ozemljem med naslednjimi štirimi točkami in sicer: Tilo, Fezan, Pogradec in Dilista od strani vojnih letal naj bo katere koli narodnosti, odgovorilo z ognjem na nje.

V Komunikeju je povedano, da se je ta korak podvzel kot odgovor na neprestane provokatarske polete grških monarho-fašističnih letal nad albanskim ozemljem, katerih je bilo samo v maju osemnajst.

Svetovni reakciji tudi v Italiji ne gre vse po volji

Beograd: — Tanjug poroča, da "Borba" od 11. junija piše v članku pod naslovom; "Manevri de Gasperija in neodvisnost Italije", da je De Gasperi po svojem povratku iz Amerike izzval precejšnjo politič no krizo z izključno namero sestaviti tako vlado kakršno si žele poborniki "dolar diplomacije."

V članku je navedenih vrsta primerov o prodiranju ameriškega kapitala v Italijo in se naglaša, da je to vedno večje zanimanje ameriških kapitalistov v Italiji ozko povezano z dodajanjem nekih ameriških vojnih sil. Italijanski list "Republika" piše, da so se prošli mesec izkrcale nove enote ameriške vojske med Neapoljen in Salermo. Z druge strani je pa ameriški general Lee izjavil, da bo tudi po ratifikaciji mirovne pogodbe ostalo v Italiji 28.000 ameriških vojakov.

V tem smislu — nadaljuje "Borba" — je treba gledati na pojavo, da se v reakcionarnem ameriškem in italijanskem tisku vse pogosteje pojavljajo članki o potrebi prisotnosti ameriške vojske, ker, češ, da preti Italiji nevarnost od strani Jugoslavije, oziroma italijanskih komunistov. Ta kampanja ameriških imperijalističnih krogov gre očividno za tem, da se v Italiji ustvari čut negotovosti in ojača vpliv reakcionarnih sil ter da se pred svetovno javnostjo opraviči za eventualno podaljšanje okupacije Amerikancev za nedoločen čas. Ameriški list "The Evening Star" od 18. aprila je pisal o nekakšni koncentraciji jugoslovanskih sil na italijanski meji, o velikem prilivu sovjetskih in jugoslovanskih častnikov v Italiji, o mogočnosti odcepljenja severne Italije od južne itd. Takšne izmišljotine — naglaša "Borba" — najdejo ugodna tla v italijanskem neofašističnem tisku, kateri s ponavljanjem takih klevet želi olajšati prodiranje ameriškega vpliva v Italijo.

Medtem, pa poleg vseh mahinacij italijanske reakcije — zaključuje "Borba" — katera uživa pomoč ameriških vladajočih krogov, se stvari v Italiji ne razvijajo tako kakor ti krogi žele. Enotnost delavskega razreda izražena v skupni akciji socijalistov in komunistov se je izkazala za čvrsto v dnevih krize. Že sedaj je jasno, da italijanske demokratične sile a pred vsem delavski razred ne želi nikomur prepustiti, da bi po svoji volji trgoval z neodvisnostjo Italije. Protestne demonstracije po mnogih italijanskih mestih in vaseh so odraz ogorčenja širokih slojev proti današnjemu De Gasperijevemu režimu v katerem niso zastopane največje delavske stranke Italije za katere je glasovalo več kot 9 miljonov volilcev.

Jugoslovanska mladina gradi tehnične kadre

Beograd; — Program za vežbanje deset tisoče izurjenih delavcev za jugoslovansko industrijo je bil sprejet po Ljudski mladini Jugoslavije na zborovanju, kjer so se izmenjale informacije o vlogi mladine pri narodnem gospodarstvu.

Delegati, ki so zastopali 2,500.-00 mladincev in mladink, so se odločili odpraviti nepismenost, zvišati tehnične zmožnosti in razviti kulturne in atletične aktivnosti.

Letošnje največje podvzetje "mladinska proga" Šamac-Sarajevo v Bosni bo končana do 29. novembra. Delo na tej mladinski progi se je začelo v marcu in bo dolga 178 milj.

V pogledu izobrazbe se že sedaj udeležuje več kot 11.000 mladincev in mladink 98 raznih strokovnih in tehničnih tečajev, ter poučuje. Za odmor in razvedrilo so oskrbljeni z raznimi ustanovami kot, knjižnicami, filmskimi predstavami, potovalnim gledališči raznimi športi itd. Delajo šest ur na dan, tako da jim preostaja mnogo časa za razne druge aktivnosti in razvedrilo.

Dokaz za uspeh v boju proti nepismenosti, se poroča, da se je samo v Srbiji naučilo v zadnjem času čitati in pisati 58.000 mladincev in mladink.

FAŠISTIČNA PROVOKACIJA V UDINAH

Trst: — Tanjug poroča, da je ob priliki slavnosti, ki je bila prirejena v priznanje meščanom tega mesta za zasluge v partizanski borbi — grupa fašistov, ki je prišla iz Trsta izzvala nemire. Fašistični provokatorji so ob tej priliki raztrgali italijansko zastavo s peterokrako zvezdo in začeli z napadi na italijanske partizane-garibaldince.

Gospodinje protestirajo z stavko proti navijanju cen

Toronto: — Predsednik električarske unije C. S. Jackson poziva, da se z vso močjo podpre stavka, ki je bila oklicana po Konsumnem udruženju gospodinj v protest visokim cenam in odstranitvi nadzorstva nad cenami po Federalni vladi.

"Mi smo apelirali na 25.000 naših delavcev v Ontario in Quebec-u da se priključijo stavkujočim gospodinjam v tej protestni akciji protiv nebotično visokim cenam," je rekel Mr. Jackson.

Vsako odstranjenje nadzorstva nad cenami po Federalni vladi, je znižalo življenski standart kanadskega ljudstva. Razlika med cenami hrane in kar si more ljudstvo privoščiti kupiti, mora biti vidna vsakemu. Samo potrošnja mleka je padla za 24% v nekaterih krajih Kanade. Je nezaslišno, da more Federalna vlada ignorirati ta dejstva in nadaljevati z odstranjevanjem nadzorstva nad cenami, posebno takih osnovnih izdelkov kot so mlečni izdelki in hrana v restavrantih.

Bilo je poročano v tisku, da so člani parlamenta v zbornici aplavdirali, ko je bilo oznanjeno, da ni maslo več na nakaznice. Žalostno je, da se ni njihovo navdušenje ohladilo ob pomisli na družine, katere si danes ne morejo privoščiti masla in niti druge hrane, ker ne morejo raztegniti svoje tedenske plače za nadaljni cent." je rekel Mr. Jackson.

Obravnava proti Kvaterniku završena

Vrhovno sodišče Ljudske Republike Hrvatske je završilo obravnavo v procesu S. Kvaternika ministra za vojno in poveljnika oboroženih sil "Nezavisne Paveličeve Hrvatske države."

Javni tožilec je postavil obtoženemu Kvaterniku vrsto vprašanj v zvezi z njegovim delom. "Zaščita", katero je organiziral Maček, a katero je z odobrenjem Mačeka prevzel pod svoje poveljstvo Kvaternik, je od prvega dne osnovanja N.D.H. udano sodelovala z ustaškimi oblastmi pod vrhovnim poveljstvom Kvaternika.

Na vprašanje javnega tožilca, čigava je zasluga, da se je "Zaščita" tako radevolje odzvala njegovim ukazom, je obtoženi Kvaternik odgovoril: "V prvi vrsti Mačekova".

Potem je bil prečitan izkaz pešadijskega majorja Z. Fabijanca v katerem se govori o nekem razgovoru z vodstvom "Zaščite", koncem marca 1941. leta tik pred napadom Nemcev na Jugoslavijo. Na sestanku je bil tudi tedanji vrhovni poveljnik "Zaščite" — dr. Maček. Na tem sestanku je bil narejen načrt za zavzemanje Zagreba, po katerem bi "Zaščita" najprej razorožila Srbe, častnike in podčastnike, za temi pa nezanesljive Slovence a istočasno zavzela najvažnejše vojaške in administrativne zgradbe. Iz ostalih prečitanih dokumentov je bilo razvidno, da je "Zaščita" aretirala in ropala ljudi in vršila streljanje. Tako je v eni sami noči na polju blizu Stolca, Hercegovina — bilo ubitih po ukazu funkcionarjev "Zaščite" na najgroznejši način 80 Srbov.

Nato je javni tožilec prečital nekoliko dokumentov iz katerih se je videlo, da je domobranstvo pod poveljstvom obtoženega Kvaternika sodelovalo s četniki in Italijani.

Potem je javni tožilec prešel na izpraševanje projekta za ustanovitev ene velike države v Podonavju. Obtoženi Kvaternik je izjavil, da mu je poznano, **da so Angleži hoteli upostaviti eno katoliško državo, katero bi tvorile; Hrvatska, Madžarska, Avstrija, Poljska in Slovaška.**

Na koncu je javni tožilec prečital izjavo nemškega vohuna Hansa Helma o njegovem sestanku s podpredsednikom HSS — Košutičem. Na tem sestanku je Košutič predlagal mere, katere bi bilo potrebno podvzeti, da bi partizansko gibanje izgubilo zaslombo pri hrvatskem narodu. V to svrho je on vložil vse svoje sile za upostavo ene "inozemske vlade". Obtoženi Kvaternik je izjavil, da bi on moral biti minister v tej vladi. Tako je bilo tudi določeno, da bo Pavelič ostal poglavar države. — S tem je bila završena razprava proti obtoženemu Kvaterniku.

VRHOVNO SODIŠČE LR HRVATSKE OBSODILO ZLOČINCE

Zagreb: — Vrhovno sodišče LR Hrvatske je 7. junija zjutraj razglasilo obsodbo nad ustaškimi vojnimi zločinci in visokimi državnimi funkcionarji Paveličevega režima, kateri so provajali odloke okupatorja, organizirali vojne in pol vojne formacije v namenu udušiti ljudski odpor in so pri tem delu vršili najtežje zločine.

Sodišče je vse obtožene spoznalo krive in obsodilo na smrt z ustrelitvijo: Slavka Kvaternika, vojnega ministra in vrhovnega poveljnika oboroženih sil NDH; dr. Kosak Vladimira, finančnega ministra in poslanika NDH v Berlinu; dr. Alajbegoviča Mehmeda, zunanjega ministra NDH; dr. Kulenoviča Osmana podpredsednika vlade NDH in Perčeviča, šefa Paveličevega vojnega urada. Sigfrida Kase-ja, nemškega poslanika in opolnomočenega ministra v NDH je sodišče obsodilo na smrt na vešalih.

ČLANKI NA DAN ZMAGE V SOVJETSKI ZVEZI SO OBSOJALI TRUMAN-CHURCHILL-OVO DOKTRINO

Moskva, S. Z. — (WNS): Tisk Sovjetske Zveze in članki posvečeni drugi obletnici zmage nad fašističnem osiščem, ki je bila dokončana v 1.417 dnevih največje vojne, ki jo pozna človeštvo, naravnost obsoja dela zavezniških vlad v času povojnega miru.

Ilija Ehrenburg je podčrtal želje svetovnega ljudstva po miru, med tem ko so drugi corespondentje obsojali vmešavanje Amerike v razmere manjših držav.

E. Tarle, član Akademije znanosti je v listu "Trud" obsojal Trumanovo vojaško posojilo Grčiji in Turčiji.

"Zapomnilo se bo", je rekel on, "da potreba za to "pomoč" je uradno dana, ker je grška demokracija ogrožana in grško državno gospodarstvo bi neizogibno propadlo ako bi se ne dalo nujne pomoči.

Posebna amerikanska ekonomična komisija je bila poslana v Grčijo; da oceni obseg v koliko bi morala biti ta "pomoč" dana."

Tarle je nato kvotiral šefa komisije, Paul Porter-ja, da pokaže koliko demokracije obstoja v Grčiji.

"Porter pogosto opominja na pomanjkanje vere in zaupanja ljudstva v vladne zastopnike," je dejal. "Porter opominja na verižnike in ljudi, ki delajo velike dobičke, žive razkošno in luksuzno življenje, med tem ko množice trpe pomanjkanje in žive v največji revščini."

Tarle je izjavil da je stališče Amerike poskus uveljaviti močno roko v območju oljnatih vrelcev v Iranu, Iraku in Siriji, kar bi se moglo samo tedaj uveljaviti, ako bi se držalo Tsaldarisovega tipa ljudi na vladah dotičnih držav.

V primerjavi odnosov Sovjetske Zveze do Grčije z Trumanovim ali Churchillovem odnosom je dejal Tarle, da Sovjetska zveza ne vidi v Grčiji "Sredozemske pozicije", kakor je Churchill oznanil v britanskem parlamentu v letu 1944. ampak grški narod z slavno preteklostjo. Grčija ne zasluži, da bi se jo dajalo po Britaniji, Ameriki, kakor kakšna dedščina," je rekel Tarle.

Brezdomci se vračajo v Jugoslavijo

Ljubljana. — Tanjug poroča, da se je dne 6. junija vozil preko Jesenic transport 139 jugoslovanskih razseljenih oseb iz britanske cone.

Nemčije. Raseljenci so prišli iz raznih krajev in zbirnih taborišč v Hamburgu, Paderbornu in Dobholcu.

Vsi repatriranci pravijo, do se v taboriščih v Nemčiji pod komando britanskih oficirjev, ljotičevcev in drugih vojnih zločincev neprestano vodi propaganda proti povratku v Jugoslavijo in ovira povratek. Ena skupina je pobegnila v teku noči iz taborišča ker je bil to edini način, da se je mogla priključiti k transportu.

Oni so tudi izjavili, da bi se velika večina povratnikov želela povrniti v svojo domovinu.

Bodo lahko sami uredili

Sofija, Bogarija: — Tukaj je podano službeno sporočilo, da je Georg Dimitrov sprejel politične zastopnike Vel. Britanije in Združenih Držav, kateri so zahtevali nekatera pojasnila v zvezi z afero Nikola Petkova, ki je bil postavljen pred bolgarsko sodišče.

Dimitrov je dejal in podčrtal, da je to popolnoma notranja bolgarska zadeva in da je Petkov kakor tudi vsi drugi bolgarski državljani podrejen bolgarskim zakonom. Dimitrov je dalje izjavil, da se na sodbi Petkova ne predvideva nikakršno izključno sodno postopanje.

Kakor je znano je Petkov eden od voditeljev zemljoradničke stranke, kateri je bil tesno povezan z zarotniškimi fašističnimi organizacijami.

"EDINOST"

Published weekly at

206 Adelaide St. W., Toronto, Ontario,
by Edinost Publishing proprietor
in Slovenian Language

Registered in the Registry Office for the City of Toronto
on the 25th day of June, 1942, as No. 47939 C. P.

EDINOST

Izhaja vsako sredo v slovenskem jeziku. Naslov lista:
206 Adelaide St. W. Toronto, Ontario.

Dopisi brez podpisa se ne vpoštevajo. Rokopis nenaročenih člankov in dopisov se ne vrača.

VLADNA KOALICIJA UTRDILA ENOTNOST NA MADŽARSKEM-DOLAR DIPLOMACIJA PROPADLA

Budapest, — (WNS). Predsednik Truman je imenoval nedavne dogodke na Madžarskem "strašno nasilje", ampak večina Madžarov, ki so čitali poročila iz Amerike z začudenjem so se izrazili, da največji nasilni elementi so oni, ki se upirajo pisati resnico v inozemskem tisku. Poročila ZD popolnoma presenečajo madžarsko javnost.

Ogrska je bila satelit osišča, ko se je končala vojna, v zelo žalostnem stanju. Dežela je bila polna tisoče nepoboljšljivih, četudi zelo potuhnjenih nacistov in njihovih prijateljev. Inflacija in siromaštvo je grozilo z lakoto. V tem položaju so se 1945 vršile prve povojne volitve. Večje stranke so bile; Stranka malih posestnikov, Socijalna Demokratična in Komunistična Stranka. V presenečenje vsakega — posebno za zmagalce — je Stranka malih posestnikov zmagala z veliko večino 55 odstotkov glasov proti 18 odstotkov, ki so jih dobili Socijalisti in Komunisti.

Vzrok se je kmalu pokazal. Stranka malih posestnikov je bila podprta po vsej reakciji, fašistih in starih konservativcih v deželi, ki so čutili, da bodo tako lažje zavzeli moč pod zaščito te stranke. Omenjene tri stranke z Narodno Kmečko stranko se je formirala koalicijska vlada pod predsedstvom Ferenc Nagy-a, ki je pripadal Stranki malih posestnikov.

Je javna tajnost, da je v septembru 1943 Vel. Britanija sklenila "separatni mir" z nazi-fašistično Madžarsko. Pakt je bil podpisan v Ankari, kjer je Madžarska pristala na brezpogojno predajo. Zasnovano je bilo, da ko bodo zavezniki v Italiji prišli do določene črte, bi naj madžarske sile udarile črez Hrvatsko. Madžarska armada naj bi bila skoncentrirana pri Blatnem jezeru od koder bi — pomagana po zavezniških parašutnih padalnih četah — pomagala odpreti pot na Dunaj. Rudeča Armada seveda je napredovala hitreje, kakor je kdo od zaveznikov pričakoval, tako da ta pogodba se ni mogla izvesti v delo.

To pa je vseeno zelo značilno iz številnih vzrokov. Eden madžarski podpisnikov te pogodbe pravijo, da je bil proti-Sovjetski M. Krist, ki je sedaj v Italiji. Pripoveduje se, da je bil eden od delegatov Vel. Britanije, takratni generalni tajnik, Labor partije Mr. Gillies zagrižen sovražnik "Bolševizma". Namen pogodbe ni bila želja za hitro zmago, ampak je bil samo napor, da se naperi glavni napad zapadnih zaveznikov skozi Balkan v Evropo, da se tako odreže napredovanje Rudeče Armade in odvrne otvoritev druge fronte. Dobro poučeni ameriški časnikar Ralph Ingersoll je spustil mačko med golobe v Washingtonu in Londonu, ko je pisal v svoji knjigi "Top Secret" v tem smislu. Zanimivo je opomniti tudi, da je bil sedaj, ko je nastala kriza, Mr. Gillies-ov naslednik generalni tajnik Labor Partije, Mr. Healey v Budimpešti. Madžarski Anti-Sovjetski kapitulatorji so bili v tesni zvezi z Andersovimi Poljaki in z Waršavsko **skupino, katera je provzročila tragični neuspešni ustanek v avgustu leta 1944.**

Madžarski voditelji, ki so bili v najbližji zvezi za časa vojne z zapadnimi zavezniki so bili taki možaki kot je bil general Vereg (pozneje spoznan kriv izdaje) in M. Szentivani. Vsi ti so bili tudi veliki prijatelji grofa Pavla Telekija, kateri je izvršil samomor rajši kot bi pa prišel pred sodišče. Drugi bližnji član je bil Istvan Tarani, tajnik madžarskega ministrstva za informacije, ki je nadzoroval radijske zveze med Vel. Britanijo in Italijo v letih 1943 in 1944. Tarnai, bližnji konfident Nagy-a je samo "izginil". Najbrž se bo pokazal kje v Ženevi — ali v Washingtonu — v hipni bodočnosti.

Koalicijska vlada je bila nemirna zveza — ali je naredila mnogo dobrega dela. Pet miljonov akrov zemlje je bilo razdeljene poljedelcem. Danes — siromašni delavec leta 1944, ima mnogo močnejšo ljubezen do domovine, kot prej, — pravi London **Times**, ker je sedaj Madžarska njegova dežela — ne samo dežela veleposestnikov. Vojna škoda se je očistila, inflacija zaustavila, prva stopnja obnove se je dosegla. Stranka malih posestnikov ima večino naprednih in dobrih delavcev, ali njeni voditelji so se obostavljali sprejeti potrebne reforme. Vzrok za to je postal jasen, ko se je odkrivala zarota ena za drugo. Več kot vsak peti član parlamenta Stranke malih posestnikov je bil odstavljen vsled profašističnih intrig, in začetkom tega leta se je izkazalo, da je več voditeljev te stranke zapletenih v zaroto proti republiki.

Tisk pripisuje danes to čiščenje komunističnim metodam, da se porazi opozicijo, ampak londonski "Ekonomist" je zavzel razumnejši vpogled, ter pravi: "Ameriški in Britanski opazovalci niso v pravem. Dokazi so že do sedaj tako veliki, ki dokazujejo, da je bila velika zarota. Jasno je da so bili nekateri elementi v zvezi z begunci v zapadnih conah Avstrije in z Andersovimi Poljaki." Nadalje je "Ekonomist" komentiral, kako veliko svobodo uživajo nazi-fašistični begunci v conah, ki je okupirana po zapadnih zaveznikih v Avstriji in Nemčiji, ter končuje: "ti dokazi se ne morejo kar tako zavreči."

Ta odkritja so prišla do vrhunca z aretacijo Bela Kovač-a, gen. tajnika Stranke malih posestnikov. V očigled dokazov njegove krivde, je on izpovedal in odkril mnoge druge, ki niso bili vsi Madžari. In s tem pridemo do sedanje krize.

Vsled obtožbe izdaje, je premier F. Nagy resigniral, po telefonu, iz tuje države, rajši kot bi pa prišel pred sodišče. Reakcijonarno časopisje je razburjalo kri svojih čitateljev z poročili komunističnih načrtov, da drže kot talca premierovega mladega sina v Budimpešti, da bi oče Ferenc Nagy molčal. Dejstvo pa je, da je bilo mlademu sinu dovoljeno, da se je pridružil svojemu očetu — in da je vzel s seboj $100.000 katere je bil premier naložil za deževne dni. Iz dežele je zbežalo še večje število drugih visokih diplomatičnih zastopnikov, da se izognejo aretaciji. Premierova lastna stranka, potem ko je proučila dokaze, ga je izključila iz stranke, kakor tudi druge, ki so bežali z njim. Torej vsled tega niti eden, ki so mu možgani na pravem mestu ne more trditi ali vsaj namigniti, da so vsi madžarski političarji, desničarji, levičarji in centralisti v veliki komu-

(Dalje na 4 str.)

Nove spletke svetovne reakcije

Zadnje dni je zopet našla svetovna reakcija neke stvari, kar naj bi služilo njihovi vojno-hujskaški navadi za razdor med zavezniki in je z enim glasom, kot na povelje zagnala takšen vrišč, ki se kar ne more pomiriti. Kaj je vredno tolikega hrupa? Skozi rožljanje s sabljo in vihtenje atomske bombe se je moglo komaj slišati, da je neki Nagy zbežal iz Madžarske, ker so ga tam zalotili, da je z nekoliko drugimi zarotniki koval zaroto proti svojemu lastnemu ljudstvu ter se ga je nadomestilo z drugim človekom, od iste stranke, za katerega se domneva, da bo delal iskreno za dobrobit svojega ljudstva, a ne za dobrobit svetovne reakcije. Torej enostavna, čisto madžarska zadeva v katero se zapleta vsa svetovna reakcija, kateri dajeta podporo, Anglija in Amerika, oziroma angleška in ameriška vlada.

Ameriški in britanski imperijalisti, ki se najrajši zaletavajo v nove vzhodne demokratične države in Sovjetsko zvezo so takoj zgrabili to priliko in sedaj dolže Sovjetsko zvezo, za to notranje urejevanje Madžarske. V ta namen so obe vladi teh držav poslale svoje note, na katere je zunanji minister Sovjetske zveze, Mr. V. Molotov modro in logično odgovoril, da na vse to kar vprašajo in zahtevajo lahko dobijo odgovor na Madžarskem, kjer se je ta dogodek izvršil.

Drugi tak dogodek se je dogodil v Bolgariji, kjer so aretirale tamošnje oblasti, zarotnika Nikola Petkova, voditelja agrarne stranke v Bolgariji. Kot v madžarski zadevi, se je tudi tukaj videla ugodna prilika, da se dolži Sovjetsko zvezo za postopanje bolgarskega sodišča proti svojemu izdajalskemu državljanu, po svojih bolgarskih zakonih. Torej zopet vmešavanje v zadeve neodvisnih držav, a ne od strani Sovjetske zveze, ampek od strani Združenih držav in Anglije, a pri tem pa še nesramno kriče "demokracija". Kakšna je to "demokracija" če bi vlada neodvisne države ne imela pravice zapreti in soditi po svojih zakonih zarotnikov, zločincev in fašističnih ostankov.

Kramarska kupčija za posest Grčije med Ameriko in Anglijo je znana vsemu poštenemu svetu. V Grčiji se v resnici dogajajo stvari, ki krše vse človeške pravice in pravice neodvisnosti Grčije kot države. Nehote se človeku postavlja vprašanje, kaj bi se zgodilo ako bi se Sovjetska zveza vmešala v intrige, ki jih provzročajo požrešni imperijalisti v tej nesrečni deželi, za kar bi sicer imela pravico, saj je potrebno pognati ostanke fašizma iz Grčije. Kljub temu Sovjetska zveza, kot resnična pobornica za trajni mir ne pošilja not Angliji in ne Ameriki.

Zadnji teden se je predsednik ZD, Mr. Truman nahajal na obisku v Kanadi. Imel je svoj govor v parlamentu in senatu iz katerega vsebine se je z lahkoto videlo, da je v Kanadi na političnem obisku. Mogel se je videti namen, da se Kanada pritegne pod gospodstvo ameriške Armade, od katere se nekateri odelki že vežbajo na kanadskem oezmlju. To seveda pri njih ni vmešavanje v zadeve drugih držav.

Pred obiskom v Kanado je predsednik Mr. Truman obiskal tudi Meksiko in je bilo rečeno, da je šel tam, da svetu dokaže "hemisferično solidarnost". Pozival je tudi južno-ameriške republike, da se naj oborože. Gotovo jih ni pozival zato, da se oborože proti Združenim državam.

Iz vsega tega je razvidno, da hoče Ameriška reakcija zagospodovati svetu, a temu so na potu nove demokratične države v vzhodni Evropi, Sovjetska zveza in demokratično ljudstvo vsega sveta, vključno ameriško ljudstvo. Za to ima sicer ameriška reakcija svoj načrt. Doma v Ameriki se namreč podvzemajo mere kot naprimer: gonja proti "rudečemu strašilu", proti delavskim unijam, nadvlada bele rase, linčanje črncev in pridiganje, "da je nastopilo ameriško stoletje". (Hitler je kričal, da bo njegova doba trajala "tisoč let".)

Skupaj z podvzetimi koraki doma, ki so zelo podobni hitlerjevim metodam in vmešavanjem v: madžarske, bolgarske, italijanske, kitajske, iranske in druge razne zadeve, naj bi se dodala — atomska bomba in bi bilo tako lepo na papirju doseženo "ameriško stoletje", reakcije in ostankov fašizma. Toda, kakor, sami priznavajo — imajo časa zelo malo, ker je čas na strani miroljubnega ljudstva, ki si gradi novi pravičnejši svet.

Navaden človek danes ve, da se narodi niso borili zato, da bi po končani vojni še vedno vladali ostanki fašizma. To so jasno pokazali dogodki že mnogokrat in tudi sedaj na madžarskem in v Bolgariji. Kitajsko ljudstvo se vztrajno bori proti tem ostankom fašizma, istotako grško ljudstvo. Novo osvobojene države in Sovjetska **zveza, ki so nosile najtežje breme v zadnji vojni, da rešijo** svoje narode in svet, fašističnega gospodstva in da vpostavijo enakopravno človeško društvo, so jamstvo, da se fašizem ne bo pojavil nikoli več v tem delu sveta.

Na zapadu pa, reakcija in ostanki fašizma, ki se s tako vnemo zaletujejo v ta novi svet in obljubljajo miljarde dolarjev ter oboroženo moč Združenih držav — zaman kriče. Ljudstvo jih bo spoznalo in zavrglo, ker si želi mir, a ne umirati za nenasitne miljonerje in oljnate magnate, najmanj pa za fašistične ostanke in reakcijo.

Imperijalistične spletke okoli razmejitve pri Gorici

PISMO IZ GORICE:

Documenti della Pace Italiana (založba: Edizioni Politica Sstera), Rim 1947 razkriva hote ali nehote igro, ki se je odigrala ob vprašanju francoske črte.

Knjiga priobčuje definitivno besedilo mirovne pogodbe z Italijo, kakor so jo podpisale poražena Italija in zavezniške države, med temi tudi najbolj prizadeta Jugoslavija. V dodatku ima vse govore in spomenice italijanskih predstavnikov v Parizu in v New Yorku pred pariško mirovno konferenco in pred svetom zunanjih ministrov. Načelo: da se resnica prav spozna, je treba slišati oba zvona, za izdajatelje ne drži. Njim nasprotnih, temeljitih izvajanj jugoslovanske delegacije, niso priobčili. Samo govor predsednika jugoslovanske delegacije, podpredsednika vlade Kardelja pred plenarno skupščino mirovne konference dne 1. avgusta t. l. je našel milost v njih očeh in odgovor sovjetskega delegata Višinskega, namestnika zunanjega ministra dne 5. septembra. Za temeljita izvajanja jugoslovanskih delegatov, ki so objektivno dokazala upravičenost jugoslovanskih zahtev, ni bilo prostora. Italijansko ljudstvo ne sme zvedeti resnice. Še naprej naj verjame v buržuazne, lažidemokratične potvorbe, izrodke italijanskega šovinističnega nacionalizma in imperialističnega fašizma, ki je z gesli Trieste italianissima" in "Santa Gorizia" prizadejal Italiji sami toliko gorja.

Mi, primorski Slovenci, pa, ki smo prvi na lastni koži čutili bič italijanskega imperializma, vemo da se italijanski delavec in kmet ne bosta več pustila voditi za nos od one gospode, ki je z lažidemokratičnimi zahtevami po naši zemlji v prvi svetovni vojni žrtvovala milijon Italijanov, ki se je nato odela v črno fašistovsko srajco, se norčevala s samo besedo demokracije in hotela svoj novi red, fašistovski red, ki je danes zopet demokratična na vsa usta.

Taki gospodje so izdali omenjeno knjigo. Pod definitivnim besedilom mirovne pogodbe prinašajo pod črto tudi besedilo dogovora, kot so ga sklenili štirje zunanji ministri, in ki je bil predložen kot temelj in osnutek pariški mirovni konferenci.

Nas zanima tu vprašanje razmejitve pri Gorici. Znano je, da francoska črta, kot je bila predložena pariški mirovni konferenci, ni našla natančnejše razlage, kje in kod teče, niti pri Francozih samih. Francoski delegati mednarodne komisije so pri Gorici izrecno poudarili le dve stvari: železnica: Podbrdo - Gorica - Trst naj bo jugoslovanska, železnica. Videm — Gorica — Trst in avtomobilska cesta Gorica-Trst italijanska. Saj jih nočemo žaliti, ali ker je splošno znano, in da preprosti človek ve, kako črtajo določeni diplomatje meje, povemo, da so francoski risarji na zemljevidu, ki je bil uradno predložen, kos avtomobilske ceste Gorica-Trst pa le prisodili Jugoslaviji, v brk oni kratki pisani zahteví, da mora biti italijanská.

V osnutku štirih zunanjih ministrov, ki je bil predložen pariški konferenci, je samo ena delegacija predložila natančnejšo razlago francoske črte, kot svojo razlago in zahtevo. O tem govori knjiga Pace Italiana. In ta je bila ameriška. Pa, ravno ona, ki je najbolj izven Evrope, ki je najdalje proč od Gorice. Dvomimo, da bi do leta 1945 sploh kakšen ameriški zemljepisec, zgodovinar hodil po goriških ulicah in v goriški okolici. Toda saj to ni važno, res pa je, da so francosko črto razložili tako, da so proti izrecni, pisani francoski zahtevi, da mora biti železnica Podbrdo-Gorica jugoslovanska, dajali Italiji železnico od Solkana do Št. Petra s Št. Petrom samim (Pace Italiana str. 45, 46).

Razlage francoske črte ni dala niti pariška konferenca. O tem so razpravljali le namestniki štirih velesil, katerih naloga je bila, pripraviti končno besedilo. To končno besedilo je bilo dovršeno in sprejeto šele lani novembra v New Yorku. Vsak pošten Jugoslovan ve za napore naših jugoslovanskih predstavnikov, tako v Parizu kot v New Yorku, ve kako jasno in odločno se je izjavljala sovjetska delegacija; kljub vsemu je končna francoska črta sprejeta po — ameriški razlagi. Kdo naj pa jo temeljiteje razloži kot oni, ki so iznašli čudo zadnjih let: atomsko bombo! Da ne zadvomimo v njih nezmotljivo demokratično pravičnost, so jo pa vendar popravili v korist Jugoslavije: železniško progo med Solkanom in Št. Petrom in Št. Peter ali brez glavne bolnice in ceste ob meji. To je razvidno iz knjige Pace Italiana, ki pa nima razlag, seveda.

Ali dobimo vsaj bolnico Rudeča hiša, ki leži na cesti v Rožno dolino tik ob progi? Ali dobimo cesto med Solkanom in Št. Petrom? Ali bomo dobili Št. Maver in solkansko polje in Solkan tostran železniške proge? O tem bo odločila definitivna razmejitvena komisija, ki začne svoje delo šele po definitivni ratifikaciji mirovne pogodbe (člen 5 mirovne pogodbe).

Mi Goričani bi radi vsem izvedencem in neizvedencem še enkrat povedali to, kar so naši jugoslovanski predstavniki in mi sami že tisoč in tisočkrat napisali in povedali: Gorica je bila stoletja narodno središče tudi Brd, Soške doline, Vipavske in deloma tudi Krasa, dežele, ki so jo "naši" zapadni "zavezniki" "milostno" ali "nemilostno" prisodili po francoski črti Jugoslaviji. — Da so naši ljudje s slovenskimi Goričani vred s partizansko mladostnim zaletom šli ob njihovi strani v smrt tudi zanje, to so menda že pozabili, ker še živih borcev nočejo več poznati. — Tudi Bric in Gorjan in Vipavec in Kraševec je delal in plačeval, da stoje danes v Gorici uradna poslopja, šole, bolnice. . .

Bolnic ima Gorica kar celo vrsto: Brigata Pavia, Sv. Just, Usmiljeni bratje, Rudeča hiša, Nova bolnica v Št. Petru in dodajmo še vojaško na Tržaški cesti. Komu bodo služile v Gorici brez slovenskega zaledja? To slovensko zaledje pa nima niti ene, če izvzamemo malo lokalno bolnico v Idriji, ki ni zadostna niti za idrijske potrebe. Človek, naš človek pričakuje z vso gotovostjo, da bo "pravičnost" zapadnjakov prisodila še edino bolnico, ki pride v Gorici v poštev, Rudečo hišo skoraj gotovo — Italiji. Zakaj pa naj bi prisodili Slovencem to eno, edino, Slovencem, ki so pomagali zgraditi še šest ostalih, jih vsa leta uporabljati, zakaj bi jo dali večini dežele, ki se imenuje Goriška in nima nobene. Naj jo ima ona manjšina, ki jih ima že šest in povrhu še bolnice v bližnjem Tržiču, v Vidmu, in ne vem še kje. To je "pravica". Edina "pravična" rešitev.

In zakaj naj bi dali cesto Solkan-Št. Peter Jugoslaviji? Saj ti lahko hodijo okrog čez Kronberg, Ajševico in po kolovozih v Volčjo drago in nato v Št. Peter, saj prideš po najkrajši poti in najbliže ter najlaže za hrbtom, z levo roko v desni žep. Saj bodo tudi Brici tako hodili čez Vrhovlje v Solkan. Zakaj naj bi šli naravnost skozi Št. Maver. Bolje je po ovinkih preko gričev.

Če je kdo na svetu znan po praktičnosti, so to Američani. Priznajmo: Priznal je to v neki svoji časopisni izjavi sam Stalin. Ali velja ameriška praktičnost samo za Ameriko? Je v Evropi, v Primorju odpovedala? In ameriška pravičnost? Demokracija? Goriški Slovenci smo postali zadnja leta tako neumni, da ne najdemo več odgovorov, odkar smo se srečali s praktičnimi Američani. Zato pa čakamo kljub vsemu, kljub izgubi Gorice, Jugoslavijo. Verjamemo v pravičnost ljudske demokracije, ki jo ona oznanja, predstavlja, ustvarja.

Iz urada Sveta Kanadskih Južnih Slovanov

IZKUŠNJA IN POUK IZ PRVE GRUPE POVRATNIKOV V DOMOVINO

Z pesmijo, solzami radosti in navdušenimi poklici novi Jugoslaviji se je napotila iz Montreala 30. maja prva grupa Jugoslovanov-povratnikov v svojo rojstno domovino — svobodno in demokratično Federativno Ljudsko Republiko Jugoslavijo.

Ob sedmi uri zvečer so popustile debele vrvi katere so vezale parnik "Radnik" z montrealsko luko in se je ponosno obrnil napram izhodu zavesten svojega dragocenega tovora, ki se je ta dan vkrcal na njega.

Sentimentalno stran vkrcanja in poslovitve bomo prepustili za neko drugo priliko, ker je nam na tem mestu namen, da se ozremo na praktično stran tega orjaškega podvzetja in pokazati na nekatere pomanjkljivosti, ki jih moramo odstraniti, ako želimo našo nalogo uspešno obvladati.

KDAJ BO "RADNIK" ZOPET PRIŠEL V KANADO?

Narodni sovražniki so že nekoliko krat svečano proglasili, da se ladja "Radnik" ne bo več to leto vrnila v Kanado, da ne bo več tretje "a morda niti druge grupe povratnikov". Provokacije pred kanadskimi oblastmi jim niso uspele, rudeče strašilo ni nikogar ustrašilo. Iskrene rodoljube ne bo omajala niti ta poslednja kleveta. Da pa bo našemu narodu jasno naj bo tukaj povedano; parnik "Radnik" bo prišel v Kanado, Kakor sledi: .....
....Druga grupa, — bo odšla v FLR Jugoslavijo nekje okrog prvega augusta. Ladja "Radnik" bi morala prispeti v Montreal omenjenega dne, dočim bomo o točnem prihodu parnika javili pozneje.

Tretja Grupa, — bo odšla v Titovo Jugoslavijo nekje v sredi oktobra. Kdaj bo parnik prispel bomo tudi o tem javili kasneje.

Potem; to je na zimo, ko je reka St. Lawrence zamrznjena in nesposobna za plovitbo, bo po mišljenju pristojnih — podvzel eno potovanje v Avstralijo in se spomladi zopet vrnil v Kanado po četrto grupo.

To so dejstva, katera se morejo zmenjati samo z nepredvidenimi, neobvladajočimi težkočami. Vse ostalo pripovedovanje in pobožne želje so samo klic izgubljenega v puščavi.

Črez nekoliko dni bo glavni Urad SKJS razposlal lokalnim odsekom SKJS popis povratnikov druge grupe, a lokalni SKJS se bodo potrudili, da glavnemu uradu omogočijo uspešno organiziranje povratka druge grupe.

ODGOVOR POVRATNIKOV NA NAPADE REAKCIJE

Potrebno je podčrtati, da se je izvedlo vkrcanje 500 povratnikov v redu in brez posebnih težkoč, akoravno je bilo za vodstvo v tem podvzetju nova iskušnja, a za povratnike dogodek, ki ga morejo samo enkrat v življenju doživeti. Ukrcavanje 500 potnikov na ladjo ni uzelo niti sedem polnih ur. Kolikor se je za ta uspeh, delno zahvaliti, vzorni organizaciji ukrcanja od strani vodstva, toliko se mora pripisati zavesti povratnikov, njihovi vzorni disciplini in postrežljivosti. Ni tudi nikakega dvoma, da je k uspehu izdatno doprinesla neumornost in požrtvovalnost posadke in poveljništvo naše krasne ladje "Radnik", kakor tudi tovariš Teodor Tijan, šef jugoslovanskega pomorskega urada v New Yorku.

Nemogoče je pa med tem preko problemov čisto organizacijskega značaja, da bi ne spregovorili vsaj nekoliko besed o motalno-politični strani celega podvzetja. Dočim je plačani gosposki in drugi hlapčevski tisk poskušal razviti nebrzdano rudeče strašilo v zvezi z odhodom 500 povratnikov, so povratniki te neuspešne napade neomajano odbijali. "Naj cvili ta fašistična pasja družba", so dejali povratniki — ona tudi ve zakaj. Mi zapuščamo bogato Kanado, bogastvo in "blagostanje" zapadne demokracije in gremo na pogorišča, v razrušene in opustošene — ali svobodne domove. Ko nam okolnosti niso dopustile z puško v roki ustvarjati novo Jugoslavijo, gremo da jo z mišicami in umom pomagamo graditi, ker se zavedamo, da je v novi Titovi Jugoslaviji, zajamčena bodočnost za nas i naše otroke."

To je vsebina odgovora povratnikov na napade narodnih sovražnikov vseh dlak. Da bi pa izkazali svojo ljubezen napram novi Jugoslaviji tudi z dejanjem, so povratniki prve grupe pred svojim odhodom v samem mestu Montrealu vložili naknadno svoto $60.850.00 v sklad rekonstrukcije. za nabavo modernih strojev in orodja. Bili so delavci, ki si niso pustili za sebe več kot 60 dolarjev gotovine. Tik pred odhodom so prišli taki rodoljubni posamezniki in celo prosili predstavnike SKJS, da jim naj dajo certifikate za preostalih $50.00. "Nočem nositi niti enega dolarja v Jugoslavijo. Naj se za teh petdeset dolarjev kupijo žeblji z katerimi bomo zabijali mrtvaške krste ostankom fašizma," je rekel tovariš Peter Vukelič španski bojevnik in dvajsetletni rudar v kanadskih zlatih rudnikih.

Vidite, taki so jugoslovanski povratniki. Takšni so bili v borbi kanadskega naroda za življenski obstanek in politično svobodo, takšni bodo tudi ostali po prihodu v deželo svobode v izgradnji in obnovi Titove Jugoslavije. Oni so nam to svečano obljubljali pri odhodu in smo mi prepričani, da bodo svojo obljubo izpolnili!

POMANKLJIVOSTI

Ne polaganje pozornosti na navodila: — Osnovna pomankljivost pri ukrcanju prve grupe se je pokazala na vprašanju nedovoljne pozornosti navodilnom iz glavnega Urada SKJS. Potrebno je razumeti, da glavni Urad ne pošilja navodila lokalnim SKJS zato ker se mu tako hoče, ampak zato, ker so navodila prilagodene okolnostim v katerih se nahajamo.

Odprto moramo reči, da niti petdeset procent povratnikov ni imelo urejene dokumente, t. j. "H" forme, "change of status", dohodninski davek itd. Skoro ravno tak odstotek ni sledil navodil v pogledu odpreme prtljage, ampak so ljudje na vse načine naslovljali isto in jo pošiljali na vse mogoča skladišča itd. Rezultat tega je bil završeni kaos. Vsa sreča je bila v tem, ker so bili povratniki poklicani v Montreal nekoliko dni prej, in tako je bilo nekoliko več časa za izravnati vse pomanjkljivosti. No, da se ni delalo, kakor mislimo delati v bodoče, bi se ne bilo najmanj 25 odstotkov povratnikov ukrcalo.

Načrt SKJS v pogledu prihodnje grupe se bo poslal v nekoliko dneh lokalnim SKJS in tovariše na vodstvih najiskreneje prosimo, da naj ta načrt pazno prouče, z njim upoznajo vse zainteresirane in z vso močjo na razpolago delajo, da se povratniki drže navodil. Naše mišljenje je, da naj bi povratniki za drugi transport prišli v Montreal isti dan, ko se bodo ukrcali. To je prilagodeno pomanjkanju stanovanj v Montrealu in draginji v tem mestu. Ako se ne bomo držali navodil, se bojimo, da bo mnogi povratnik — po svoji krivdi — moral ostati. Ponavljamo pri zaključku ponovno:

Prosimo vas tovariši in tovarišice, držite se strogo navodil katere boste dobili iz glavnega urada SKJS.

Ne pošljite svoje prtljage nikoder dokler vam ne bo javljeno.

Nikar — in prav ničesar — ne pošljite na bivše naslove, a niti na naslov bivše odprave SKJS v Montrealu, ker bi vam poslane stvari lahko propadle!

Nikar ne nasedajte provokacijam narodnih sovražnikov. Čitajte pazno vaš napredni tisk in se ravnajte po navodilnih kateri vam bodo poslani na lokalne organizacije SKJS in objavljeni potom našega demokratičnega tiska, Edinosti, Novosti in Srbskega Glasnika.

Edo Jardas; Glavni tajnik

V luči dogodkov in hujskanja na vojno ne bomo ostali bezbrižni

J. KOTAR POROČA O KONVENCIJI SANS

Drugo konvencijo Slovensko-Ameriškega Narodnega Sveta se mora smatrati za nadvse važen dogodek v zgodovini ameriških Slovencev, zaradi resnih sklepov, priporočil, izvrstnega razpoleženja delegacije, dobrega razumevanja političnega položaja in temu primernih nalog, katere smo sprejeli v cilju in nadi, da se dosežejo ne samo težnje vseh progresivnih Slovencev, ampak tudi vseh ostalih prebujenih narodov. S tem smo se povezali v dosledni borbi vseh kulturnih narodov v naporih, da se doseže trajen mir in pravica vsem zatiranim revežem.

Brez dvoma je vsak delegat in delegatinja odšel-a domov z polno zavestjo, in ponosom, da smo uspešno izpolnili zaključke prve konvencije in znatno pripomogli našim v stari domovini tako v pomožni kakor tudi v politični akciji. Na prizadevanje SANS je bilo doseženo lepše sodelovanje med ameriškimi Jugoslovani, ko je bil ustanovljen Združeni odbor južnih Slovanov, v katerem je pisatelj Adamič igral neprecenljivo vlogo pred široko ameriško javnostjo, ki je vsaj deloma poučena o naših pravičnih zahtevah po Trstu, Julijski Krajini in Koroški. Naša preteklost v tem oziru je čista in svetla, ker smo vsi, ki smo na eden ali drugi način nosili odgovornost in delovali za uspeh. Da smo vse to mogli narediti gre zasluga seveda našim marljivim rojakom in rojakinjam, ki so nas podpirali in pa odboru, ki je tako vneto in nepristransko deloval za edinstvo in slogo, kar je največ pripomoglo k tako sijajnemu uspehu. To nam dokazuje, da se v slogi lahko doseže neverjetne uspehe.

Smisel druge konvencije pa je nekoliko drugačen, to pa radi tega, ker se nahajamo v drugačnem položaju. In ravno to me je napotilo, da sem napisal te vrstice, da se dotaknem vsaj nekaterih važnih sklepov in nalog. Smatram namreč da bo treba o tem javnost stalno obveščati, da bo bolj na jasnem kakšne težave moramo prebroditi, da se uresničijo naše želje po miru in pravici. To kar zahtevajo Slovenci danes je tako pravično in pošteno, da nam tega ne sme nihče odrekati. Slične zahteve so postavili na dnevni red tudi drugi teptani narodi in vsi skupaj lahko dosežejo svoje pravice, toda pod gotovimi pogoji. Zapomniti si moramo, da imamo opravka z močnimi nasprotniki Slovanov.

"BRATSTVO, EDINSTVO"

Naš tisočletni sovražnik je poražen. Nemčija in Italija nas ne bodo več tlačili, toda njih nameravajo zamenjati novi, svetovni imperijalisti, ki stegajo grabežljive roke po naravnem bogastvu slovanskih narodov, ki je sedaj prvič v zgodovini prišlo v roke pravih lastnikov, v roke delovnega ljudstva in poštene inteligence.

Tisočletna borba proti Nemcem in Italijanom je slovanske narode ne samo osvobodila, ampak tudi spametovala. Slovani so bili namreč prvi, ki so dobro razumeli, da je Hitlerjev prihod bil prvi signal za smrtni spopad, za totalno iztrebljenje Slovanov. Slovani pa so dobri misleči in so iskali obrambnih sredstev. Oni niso mislili na atomske bombe, ampak na idejno in znanstveno dinamiko, ki ni bila prej znana drugim narodom. Iznašli so temu primerno parolo, ki je bila zasnovana na znanstveni in humanitarni podlagi z moralno in obrambno veljavo. Kako pa se je imenovalo to novo orožje, ki je rešilo Slovane? To se je imenovalo **"Edinstvo"**. S tem geslom so pozvali vse svobodoljubne struje, da se postavijo po robu, ker drugače bodo uničeni. Zmagali so, ker je bila njihova ideja **pravilna**, ne zato ker so bili močni.

Edinstvo in bratstvo je rešilo Slovane pred poginom. Edinstvo in bratstvo jih vodi v lepšo bodočnost.

SANS IN AMERIKA

Danes večina Amerikancev sluti, da se nam obetajo hudi časi. Toda Slovenci vidimo to nevarnost in ne čakamo mirno, da se nam odvzame vse one lepe stvari, ki se na kratko rečeno imenuje svoboda in demokracija.

SANS je bil ustanovljen decembra 1943. Njegova naloga je bila, da pomaga na svoj način pri osvoboditvi in zmagi Združenih narodov. To je tudi častno izvršil. Slovenci smo s tem dokazali, da smo razviti in nesebični. S tem smo dali najsvetlejše vzglede ostalim Jugoslovanom, ki so nas takoj posnemali in sodelovali z nami v vseh plemenitih naporih. To nam more biti samo v najlepše zadoščenje, da smo kot ameriški državljani delovali za one lepe ideale v Atlantskem čarterju, za katere so se borili vsi napadeni narodi.

Druga konvencija SANS pa je hitro rešila vprašanje: Ali je SANS res dokončal svoje delo? Glavni odbor, ki je zboroval tik pred konvencijo je sklenil, da v luči dogodkov in vojne nevarnosti, ne smemo ostati brezbrižni, in priporočal konvenciji, da SANS nadaljuje, toda v nekoliko drugačnem smislu, namreč, da se v glavnem bavimo z ameriškimi problemi, da branimo dragocene svobodščine in konstitucijonalne pravice vsega ameriškega naroda.

Delegacija je to priporočilo z navdušenjem odobrila, ker se je zavedala, da smo na pragu zgodovinskih dogodkov, da je sedaj čas, da povemo merodajnim faktorjem, da se mora zunanja in notranja politika Združenih držav ujemati z interesi ljudstva, da se mora držati Rooseveltovih smernic in držati častno obljubo, da se ne bomo vmešavali v notranje afere nobene države, ker bi to utegnilo povzročiti vojno še predno se sklene mir in vsaj deloma zacelijo rane in posušijo solze plakajočih mater in sorodnikov.

Razpoloženje delegacije pa se mi je zdelo naravnost sijajno. Vsak je imel pred seboj narodne in ljudske potrebe. Burno odobravanje važnih govorov in govornikov, ki so objasnjevali važnost časa in priporočila, pa je pozitiven dokaz, da smo dorasli in tako obljubili, **da bomo branili konstitucijo Združenih držav, ki je sedaj na kocki.**

Tu sem na kratko omenil le nekatere vtise. V drugem članku pa bom skušal podati svoja priporočila za bolj uspešno delovanje. Rojake širom Združenih držav pa bi prosil, da se oklenejo SANS, ker bo služil njihovim interesom, miru in napredka.

TAJNIKOVO POROČILO DRUGI KONVENCIJI SANSa

MIRKO G. KUHEL:

Minulo je več kot poldrugo leto odkar se je vršila prva konvencija Slovenskega ameriškega narodnega sveta, ko sem vam poročal o poslovanju tajniškega urada, o SANSovih tedanjih uspehih in naporih ter podal nekaj priporočil za dobo, ki se končuje ob času te konvencije.

V tem razdobju so se razmere silno spremenile po svetu, v Evropi in Ameriki, pa tudi v naši organizaciji sami. Stara domovina seje osvobodila po zaslugi njenih lastnih borcev in po izredni dalekovidnosti njenih voditeljev in do malega brez posebne vojaške pomoči zapadnih zaveznikov. Brez te dalekovidnosti ter skrajne opreznosti bi danes najbrž ne bilo take Jugoslavije kot jo poznamo in odigravana bi morda bila še ena grška epizoda. Pomagala pa ji je kot ostalim slovanskim narodom Sovjetska zveza, ki je izvojevala največje zmage nad sovražnimi nacističnimi in fašističnimi osvojevalci. Slovanski narodi pa so pri tem utrpeli ogromne človeške materijalne žrtve. Za vsakega našega ameriškega vojaka je padlo 17 Rusov in 6 Jugoslovanov in za vsaka dva Američana je daroval svoje življenje en Slovenec ali ena Slovenka. O ogromni drugi škodi, ki so jo utrpeli slovanski narodi mi v varni Ameriki še pojma nimamo. Vendar pa smo se zavedali, da smo kot ameriški državljani slovenskega porekla moralno obvezani pomagati tem nesrečnim narodom in zlasti jugoslovanskim nuditi vso mogočo moralno in gmotno podporo, vsaj deloma toliko kot smo ob vojnem času storili za našo novo domovino Ameriko.

Ko je bil SANS ustanovljen v decembru 1942, je bil lik zdravega mladega drevesa, poln bujnega cvetja. In dasi je spomladanska slana pomorila nekaj tistega cvetja in vzlic odpadanja nekoliko zelenega sadeža, je drevo obrodilo obilo dobrega in zdravega sadja že v svojem prvem letu. Kasneje je veter odlomil še nekaj slabotnih in sušečih se vej, toda steblo je ostalo čvrsto, zelenelo, cvetelo in rodilo sadove.

Na zadnji konvenciji smo si začrtali program, kako naj bi izvajali svoje medvojne in povojne naloge. Retroskop in pregled našega dela ob času te konvencije pa nam kaže sledeče rezultate:

POLITIČNO DELO

Prva naloga SANSa poleg dela za popolno zmago Amerike je bila širiti resnico o razvoju političnih, ekonomskih, socialnih in drugih zadev v stari domovini med našimi lastnimi člani ter med drugimi slovenskimi Amerikanci. Med angleško in drugo javnostjo je to delo vršil Združeni odbor južnoslovanskih Amerikancev, kateremu smo v tej medkonvenčni dobi za to delo izplačali iz SANSovega upravnega sklada vsoto $22,150. Nadaljnih par tisočakov smo potrošili tudi za razno literaturo in tiskovine, ki jih je izdal Združeni odbor, ter tudi pomagali širiti trimesečnik T in T, ki ga izdaja in urejuje naš častni predsednik Louis Adamič, in sicer po tisoč izvodov vsake izdaje. SANS sam je založil in razmnožil brošuro "Slovenija v borbi za svobodo", katero sem prvotno napisal kot serijo informativnih člankov za naše časopise, in sicer v 5000 izvodih. Ravno tako smo izdali v brošuri 10,000 iztisov ustave Federativne ljudske republike Jugoslavije v slovenskem jeziku ter še število drugih pamfletov, člankov in razprav. Ves ta čas je tajnik tudi pisal tedenske članke za naše liste ter razmnoževal tudi drugo gradivo med naše podružnice, odbornike, razne urade v Ameriki, Kanadi, Južni Ameriki itd. Vsega skupaj je bilo v tej dobi razposlano okrog 250 člankov in drugega informativnega gradiva, bodisi originalnega ali prispevanega in na ta način je bila slovenska javnost v Združenih državah točno informirana o razvoju v stari domovini, kakor tudi o politični situaciji v Ameriki, tičoče se SANSovega dela in programa. Razkrinkane so bile marsikatere reči, ki bi drugače morda ne prišle pred ameriško javnost v resnični luči. Med te spada zadeva Mihajloviča, izčrpni proces proti Rupniku, Rožmanu in drugimi izdajalci slovenskega naroda, razkrinkanje zakulisnih homatij bivšega ravnatelja Zadružne zveze v Ljubljani itd.

Naši nasprotniki pa so se resnice silno prestrašili in braniti so pričeli svojo zapravljeno čast in čast teh protiljudskih elementov s ponavljanjem laži in zvijanjem novih, oprli so se na sedanjo, pretkano ustvarjeno histerijo ameriške reakcije in skušali na ta način omiliti in pobeliti vsa nepoštena, nemoralna in zlobna početja svojih bivših predstojnikov in svoja. Pod parolo "borba proti komunizmu" so se z ostalo reakcijo vred kot pobesneli šakali vrgli proti vsemu, kar je naprednega, kar je delavskega, proti vsemu, zakar so se narodi borili v drugi svetovni vojni in utrpeli neocenljive izgube. Zadaj za to krinko se tudi skriva akcija proti listu Enakopravnosti, ki je edini v Clevelandu objavljal vse omenjene članke in si upal prizadetim postaviti zrcalo pred njihovo lastno oblačno obličje. Neuspešno je iskanje časti, ako je čast že zapravljena. Resnica se da tudi prikrivati in zavijati, ne pa uničiti.

Aprila meseca 1945 sem zapisal v borbi za svobodo "te-le vrstice:

"Kar se je dogodilo v Jugoslaviji v teh štirih letih, je zgodovinskega pomena, pomeni novo, svobodno in bratsko sožitje narodov Jugoslavije. Nobena reakcija ne bo zastavila tega narodnega razvoja. Mi Amerikanci pa imamo težko nalogo biti na straži in paziti, da se stara evropska reakcija ne zaleže med nami in tukaj v Ameriki ne nadaljuje svojega strupenega, razdvajalnega dela. Odpreti je treba oči in se zavedati, da vso propagando proti svobodni Sloveniji in svobodni Jugoslaviji vodijo v svobodni Ameriki jugoslovanski ubežniki in njim udinjeni priležniki, za katere ni več prostora v stari domovini; kateri so se pregrešili proti svoji lastni rojstni domovini; kateri so pomagali povzročiti njeno krvavo Kalvarijo in sedaj iščejo zaščite in utehe za kulisami vere in cerkve."

Tako pred dvemi leti. Dodal bi še lahko, da si je ta element v tem času pridobil v najvišjih in najnižjih mestih in položajih svoje petokolonce, ki s frantično histerijo neomejeno nadaljujejo v Ameriki z delom, kjer je prenehal zloglasni Fuhrer.

V razdobju med prvo in drugo konvencijo SANSa se je vršilo po raznih slovenskih naseljih v Ameriki 40 večjih shodov pod pokroviteljstvom naših podružnic in simpatičnih organizacij. Kot govornik je nastopil tajnik na 23. takih shodih, drugi naši govorniki — Kristan, Oven, Rogelj, Vider, Cainkar in drugi pa na 17. Poleg tega je bilo treba nastopati še na številnih drugih manjših prireditvah, sestankih, sejah in predavanjih. V isti dobi smo predvajali filme "Osvoboditev Belgrada", "Zvezde in pesek", "Ljubljana pozdravlja osvoboditelje" ter kulturni film "Vrba" v 42. krajih. V Clevelandu, Chicagu, Detroitu in še v nekaterih drugih mestih so se vršile večje dramske prireditve in koncerti, na katerih so sodelovale naše najboljše odrske in pevske moči. Veselice, domače zabave, plesi in pikniki so se vršili malone vsaki teden. Dasi so bile vse te prireditve največkrat v korist pomožne akcije in sklada za otroško bolnico v Sloveniji, so imele vseeno politično ozadjo in so stremele, da se občinstvo seznani z občimi razvoji tu in v stari domovini. Potrebo shodov sem poudarjal na prvi konvenciji in ponovno poudarjam tudi danes. Najbolj učinkovita beseda je izgovorjena beseda. Najboljše rezultate smo dosegli tedaj, kadar so naši govorniki nastopali in odkrito raztolmačili ves položaj. Tudi filmi so silno privlačni. Novi zvočni filmi iz Slovenije, ki so baš urejeni za predvajanje, bodo velik pripomoček SANSovemu gibanju.

Za pravično in pošteno rešitev tržaškega in primorskega vprašanja smo povzeli vse mogoče korake, ki smo jih smatrali za koristne in potrebne. Državnemu departmentu in Beli hiši smo predložili več spomenic o zadevnem vprašanju, kakor tudi zbirali podpise, ki jih je Združeni odbor potem odposlal na pristojno mesto. Dobro se tudi spominjamo ostrega odprtega pisma, ki ga je Louis Adamič naslovil tedanjemu državnemu tajniku Byrnesu. Junija meseca lanskega leta smo bili zastopniki SANSa in drugih članov Združenega odbora v avdijenci pri državnemu podtajniku Achesonu ter apelirali, da Amerika čim prej vzpostavi res prijateljske odnošaje z Jugoslavijo, zaeno pa zahtevali, da se slovenske in hrvatske pokrajine pod Italijo prisodijo Jugoslaviji. Tako smo storili svojo moralno dolžnost, dasi ta sprejem ni učinkoval na končni zaključek glede Istre in Primorske. Zloglasna krivica, ki je bila storjena slovenskemu in hrvatskemu narodu na prvi mirovni konferenci v Versaillesu po prvi svetovni vojni, je bila sedaj deloma popravljena in tudi za to pridobitev gre zasluga Sovjetski zvezi in ne zapadnim zaveznikom. Tržaško in primorsko vprašanje pa ne bo pravično rešeno toliko časa, dokler ne bodo plule slovenske ladje v slovenske pristanišča ob slovenskem Jadranu, in dokler ne bodo popravljene nenaravne meje, ki delijo naše rojake v Slovenskem Primorju in v Korotanu.

Vprašanje Slovenske Koroške je še bolj komplicirano in otežkočeno, kajti zapadne zavezniške sile — Amerika, Anglija in Francija — zavzemajo Jugoslaviji nasprotno stališče in ne priznavajo koroškim Slovencem pravice za priključenje h Jugoslaviji. In ker so narodi Jugoslavije neizmerno hvaležni svojim severnim bratom, ki prihajojo iz dežele Rdeče armade, ker so tudi glede koroškega vprašanja oni edina sila, ki se bori na strani Jugoslavije, jih njihovi nesprotniki sramotijo z nazivom "Stalinova lutka". SANS je tudi glede Koroške predložil zgodovinsko spomenico, ki jo je sestavil predsednik Kristan. Kot v drugih slučajih, smo tudi sedaj dobili običajni odgovor, da se bo želja slovenskih Amerikancev na podlagi vseh okolnosti primerno uvaževala. Mirovna konferenca zunanjih ministrov ni sprejela končnih zaključkov glede mirovne pogodbe z Avstrijo, torej tudi vprašanja Slovenske Koroške ni rešila. Medtem pa je položaj Slovencev na Koroškem slabši od Primorskega, kajti slovenske pokrajine pod Avstrijo so pod upravo britanske vojske, ki na vse mogoče načine zanikuje Slovencem možnost do svobodnega uporabljanja slovenskega jezika, do njihovih šol, političnih in kulturnih organizacij ter sploh do vsega, s čemer bi prišla do večjega izraza slovenska narodna zavest na Koroškem. Naše delo v prid pravične rešitve tega vprašanja pa je postalo še bolj otežkočeno zaradi splošnega protijugoslovanskega stališča ameriškega tiska, radija in oblasti ter zaradi fiksnih idej državnega departmenta glede jugoslovanskih zahtev vseh vrst. Obenem pa je bilo treba tudi naše rojake v Ameriki seznaniti s koroškim problemom in jim orisati resničen položaj. To je SANS storil z razmnoževanjem in objavljanjem informativnih in podučnih člankov o vseh panogah Slovenske Koroške, ki so bili deloma naši, deloma pa so prišli iz Slovenije. Poleg tega smo darovali iz upravnega sklada $500 Tiskovnemu skladu za Primorsko in Koroško v svrho prosvetnega dela.

Poleg zadev tičočih se Primorske in Koroške se je SANS bavil tudi s sodobno ameriško zunanjo politiko, posebno glede vojaške pomoči Grčiji in Turčiji ter je nasprotoval predsednikovi zahtevi po več sto milijonih dolarjev za ojačanje in vzdrževanje nedemokratičnih režimov v omenjenih dveh državah. Poudarjali smo, da SANS soglaša in podpira vsako pomožno akcijo, ki bi koristila kateremu koli lačnemu ljudstvu. Podpiranje z orožjem, municijo in vojaštvom napol fašistične režime pa ne vodi na pot svetovnega miru, temveč v novo prelivanje nedolžne krvi — v tretjo svetovno vojno.

Na predsednika Trumana je bil poslan tudi apel, da se upoštevajo letošnje potrebe narodov Jugoslavije, ko se bo delila nekaterim državam, zlasti bivšim sovražnim deželam, podpora v obliki živeža, hrane, žita in drugih potrebščin. Poudarjeno je bilo, da če so sovražne dežele kot Italija, Nemčija, Avstrija in Ogrska upravičene do naše podpore, tedaj je Jugoslavija, naša zaveznica, pač zaslužila vsaj enako, če ne boljše uvaževanje. Običajni odgovor je vseboval dolgo uradno pojasnilo in izgovore.

Pri vseh podobnih akcijah so SANS podprle tudi naše podružnice in druge prijateljske organizacije ter posamezniki, ki so se odzvali s stotinami brzojavov in pisem, naslovljenih v Washington ter na razne konference. Res je, da v vseh slučajih niso bili doseženi posebni uspehi, vendar pa je tak kolektivni odziv in nastop pustil vsakikrat svoj pečat pri odgovornih faktorjih. Če bi bilo več slovenskih Amerikancev, več jugoslovanskih Amerikancev in njihovih organizacij povezanih v eno skupnost, bi bil nemara tudi naš skupen nastop bolj učinkovit. Ravno to je važen argument in vzrok, čemu potrebujemo stalno organizacijo, ki bi nas povezavala v zadevah, ki so skupne za nas vse. V celoti je danes nemogoče oceniti vrednost SANSove politične akcije, pač pa pride čas, ko bodo drugi sodniki znali naše delo pretehtati in oceniti. Rečemo pa lahko, da smo skušali biti v vseh ozirih pozitivni in dosledni v smislu SANSovega programa.

POMOŽNA AKCIJA

Par tednov po zaključku naše prve konvencije (1944) je Združeni odbor na svojem letnem zasedanju ustanovil pomožno organizacijo po imenu WAR RELIEF FUND OF AMERICANS OF SOUTH SLAVIC DESCENT. Ker so z nami sodelovali tudi bratje Bolgari, smo morali pri imenu razločevati med "Jugoslovani" in "južnimi Slovani", dasiravno pri pomožni akciji bolgarski delež ni prišel do tistega izraza kot pri politični. V smislu našega konvenčnega zaključka je SANS takoj povzel potrebne korake za zbiranje sredstev v gotovini in blagu za takojšnjo pomoč stari domovini in to med slovenskimi Amerikanci. Posebno potrebno je bilo to storiti, ker je narod bil pripravljen pomagati in prispevati, Jugoslovanski pomožni odbor, slovenska sekcija (JPO-SS), pa je že tedaj zaradi političnih nazorov svojih predstavnikov postal pasiven. Odziv slovenskega naroda v Ameriki kljub nasprotovanju tako zvanega "katoliškega" tabora v sferi "Ameriške domovine" je bil lep, kajti v 15. mesecih smo zbrali $119,500.25 v gotovini ter več sto ton materiala v blagu, kar je vse bilo odposlano odboru v New York. Skupna vrednost prispevkov v blagu in gotovini je ocenjena na 350 tisoč dolarjev, kar pa ne vključuje prispevkov in blaga, ki je bilo poslano naravnost v New York in ne poročano v SANSov urad. Vrednost slednjega ni bila natančno dognana, sigurno pa presega $50.000. Obenem pa je tudi JPO-SS porabil pretežno večino svojega fonda za nabavo raznih zdravniških aparatov in instrumentov, tehničnih knjig in drugih potrebščin, kar je ocenjeno na nadaljnih $60,000. Poleg tega smo Slovenci prispevali za jugoslovansko pomoč tudi pri tako zvanih "jugoslovanskih" prireditvah, kjer se prispevki niso beležili po narodnosti prispevateljev. Skupni kolektivni napori ameriških Slovencev za pomožno akcijo v prid stare domovine, izključivši sklad za otroško bolnico v Sloveniji, torej znašajo znesek preko pol milijona dolarjev. In da razlikujemo med sorodno akcijo v Kanadi, naj bo omenjeno, da so bile vse te vsote darovane in ne posojene.

(Dalje prihodnjič)

Uspešna konferenca Vse-slovanske organiz. v Windsorju

Windsor, Ont. — Ena zelo uspešna konferenca od dvajset slovanskih organizacij, ki zastopajo nad 3000 članov se je vršila v Norton Palmer Hotelu v Windsorju, Ont.

Konferenca je bila nad vse pričakovanje uspešna in je položila trdne temelje na katerih se bo razvijalo in cvetelo naše bodoče delo v sedanji dobi miru v glavnem enotnost slovanskih in drugih svobodoljubnih narodov. Važnost enotnosti Slovanov ni potrebno dalje naglašati, ker je dobro znano, da so slovanski narodi žrtvovali nad 30 miljonov življenj in reke krvi, da so to enotnost dosegli.

Naše Slovansko gibanje v Windsor-ju se je organiziralo pred šestimi leti v namenu pomagati slovanskim narodom v stari domovini v njihovi junaški borbi proti fašističnemu vsiljivcu in nuditi kanadskim vojnim naporom pomoč, katera se je posebno izražala, ko je mnogo naših sinov in hčera vstopilo v kanadsko armado ter v pomoči katero smo nudili raznim drugim ustanovam, ki so služile vojnim naporom Kanade.

Po zmagi na bojnem polju smo se srečali z problemom, kako zavarovati zmago nad fašizmom. Zavedali smo se potrebe utrditi nerazrušljivo enotnost slovanskega ljudstva, katero je igralo vodilno vlogo skozi zadnjo vojno.

Konferenco je pozdravil mestni župan, Reume, ki je izrazil njegovo veselje, da se more udeležiti konference. V njegovem govoru je on apeliral za mir, doma in drugod in povdarjal, da se naj bi sovraštvo naroda proti narodu popolnoma izbrisalo in se upostavilo sodelovanje in prijateljstvo v namenu, da se zgradi miroljubni in srečni svet za človeštvo.

Glavni govornik na konferenci je bil Edo Jardas, kateri se je nedavno udeležil prvega povojnega Vseslovanskega kongresa v Beogradu, Jugoslavija. V njegovem govoru je Mr. E. Jardas dejal; "da so slovanski narodi z miljonskimi žrtvami ohranili svojo svobodo in neodvisnost," da je — "Sovjetska zveza nosila glavno in najtežje breme vojne na njenih preobloženih ramenih, vsled tega ima ona pravico, da igra glavno vlogo tudi po vojni v borbi za mir. Niso naše zadeve oblike vlad, ki so bile izvoljene v drugih državah, ker je to odvisno od odločitve naroda samega v vsaki posamezni državi. Nas pa seveda zanima v prav veliki meri, kako izkoreniniti ostanke fašizma in kako uničiti hujskače nove vojne ter mednarodne spore." je rekel E. Jardas.

Po diskusiji, ki je sledila Jardasovemu govoru, je naša Zveza Slovanov v Windsorju predložila seji sledeča podvzetja.

1. Utrditi slovansko enotnost v boju za ohranitev trajnega svetovnega miru.

2. Oskrbeti vso mogočo materijalno pomoč slovanskim narodom v njihovih naporih za obnovo njihovih razdejanih pokrajin.

3. Nuditi vso našo pomoč kanadskim Slovanom v zvezi z problemi kanadskega unijskega gibanja.

4. Truditi se za plemenite ideale ustvarjati dobro voljo in sodelovanje med kanadskimi Slovani in ostalimi kanadskimi narodi v cilju graditi blagostanje in srečno Kanado za Kanadijane.

5. Truditi se, da se zgradi Vseslovansko gibanje v najširši obliki. V ta namen naj bi se sklicala nacionalna Vse slovanska konferenca v bližnji bodočnosti.

Na tej konferenci so bili izvoljeni v Slovansko zvezo naslednji novi uradniki zastopniki: Predsednik, George Rosulov; podpredsedniki, M. Makarevič, P. Hunčak, J. Semončik, P. Gorski, P. Stamkoff. Tajnik, J. Janik, zapisnikar, R. Rački; blagajnik, W. Wojčik; finančni tajnik, S. Studak. Nadzorni odbor: A. Stadinicki, D. Stojšič; redar, H. Baby.

Mi želimo apelirati vsem slovanskim organizacijam, da slede pot grajene na naši konferenci.

Vse-slovanski odbor v Windsor-ju

Windsor, Ont.

V nedeljo 29. junija se bo v Little River parku pri Windsorju vršil veliki vseslovanski piknik "Slovanski dan."

Za ta dan bi prosili, da slovanske organizacije ne prirejajo posebnih prireditev, da bomo omogočili čim boljši uspeh "Slovanskega Dne."

Vljudno vabimo tudi vse Slovane za splošno udeležbo, da bomo s tem dokazali našo enotnost v boju za mir in svobodo.

Odbor

TORONTO, ONT.

Mladinski klub CSYF v Toronti bo imel v soboto dne 21. junija točno ob 8.30 uri koncert in ples na 386 Ontario St.

Koncert bo trajal okrog eno uro in pol na katerem bo sodeloval prvikrat mladi tamboraški zbor pod vodstvom mladega učitelja Emil Firsta.

Po koncertu bosta igrala za ples dva orkestra, da se bo zadovoljilo staro in mlado.

Odbor

Ameriška Domovina ne bo uspela z obrekovanjem

Linden, N.J., — Srečala sem se z mnogimi ljudmi v Brooklyn-u, N. Y. kateri so mi povedali, da so naročeni na Edinost in se prav pohvalno izjavljajo o listu. Tako je prav, saj sem tudi jaz vesela, da pomagamo eden drugemu in, da se potom časopisja bolj spoznamo. Ko sem bila na obisku v Kanadi sem pa v več krajih videla, da tam čitajo naše ameriške časopise, kot Prosveto, Glas Naroda in druge kateri so napredni.

Tukaj Ameriška Domovina zastonj prihaja v več hiš, da raznaša laži in da dela sovraštvo med Ameriškimi Slovenci in tudi med Slovenci v starem kraju, ker je največja umazanost delati sovraštvo in hujskati na svoje rodne brate in sestre v domovini. Posebno nekateri duhovniki niso vredni, da bi se imenovali namestniki Kristusovi. Oni so zanetili največ sovraštva med ljudmi, saj pravi že stari pregovor; "po duhovnikih gre vera gor in po njih dol. "Ti sovražniki Kristusovi se največ zbirajo okoli Ameriške Domovine in ta list naj ne prihaja na ogled, saj vemo, da mu je cena "mala" in nizkotna.

Sprejela sem prvi list iz domovine od John Križeta odkar je odpotoval 25. aprila iz New Yorka črez morje z več drugimi Slovenci namreč sedem po številu. Prišli so črez morje do Havra, Francija v desetih dneh. Potovali so skozi Švico in Italijo v Trst in od tam skozi Ljubljano in tako so srečno dospeli v svojo domovino Jugoslavijo Prepričana sem, da bodo srečni in zadovoljni v rojstnem kraju. Ko je potoval tod mimo je nam prinesel pozdrave iz Kanade od slovenskih rojakov, s katerimi sem se tam lansko leto srečala, kakor tudi od drugih s katerimi se nam ni bilo mogoče videti. Zato se prav lepo zahvaljujem potom Edinosti za pozdrave katere so mi poslali po njemu; Mrs. Župan in družina, Franc Fifolt, Joe Petrič, L. Troha, J. Kump, J. Drganc, J. Cesar, M. Mavern in osobje Edinosti.

V Edinosti sem tudi čitala, da je bil F. Fifolt zavratno napaden ponoči. Želim mu skorajšnje okrevanje in da bi delal naprej sode za vino, kakor jih je njegov oče F. Fifolt delal za nas v Semiču. Jaz sem dobro poznala njegove stariše.

Aprila smo se peljali v Brooklyn N. Y., kjer so v Narodnem Domu kazali slike iz Slovenije, razna jugoslovanska mesta, lepe hribe, več mest pred vojno in je res kot pravi pesnik; — "Res si lepa ti tujina, ali lepši dom je moj."

Videti je bilo; lepi park, lepe rože, vse rudeče v cvetju, velike lepe zidane šole, tako da je bilo v resnici lepo za pogledati celo muzikanti so bili v lepi beli obleki. Vse je bilo lepo videti.

Videla sem tudi sliko iz konvencije S.N.P.J. v Evellet, Minnesota. Razločno se je videlo delegate in delegatinje pri obedu na banketu, kakor tudi pri delu na konvenčnih zasedanjih. Več uradnikov smo osebno poznali ki so bili na slikah. Dežela Minnesota se je postavila s to delegacijo v svoji sredini in bo to dolgo ostalo v lepem spominu. Slike so bile vzete na pravem mestu. Iz njih je lep razgled in tudi spomin.

Agnes Pasarič.

VANCOUVER, B. C.

NAZNANILO VSEM SLOVENCEM IN JUGOSLOVANOM

Naznanjamo vsem Slovencem in Slovenkam, kakor splošno tudi vsem Jugoslovanom in drugim narodnostim v Vancouverju in okolici da se bo v **nedeljo dne 29. junija vršil piknik** naših bratskih organizacij na **Konfederation Park-u.**

Vljudno vas vabimo da pridete vsi na piknik in da po vaši mogočnosti podprete našo kraljico, Ivko Žitko, da bi zmagala v tekmi s Srksko in Hrvatsko kraljico. Hrvatska kraljica je, Helen Orešković in Srbska, Mileva Bogdanović. Tudi tem dajte vso podporo ker se vse tri trudijo za čim boljši uspeh piknika.

J. Radovič.

TORONTO, ONT.

Lokalni Svet Kanadskih Južnih Slovanov bo imel svojo sejo v **pondeljek dne 23. junija ob 8. uri zvečer v Bolgarsko - Makedonski Hall-i na 386 Ontario St., Toronto.**

Ker je na sejah S.K.J.S. vedno na razpravljanju mnogo važnih stvari se vljudno vabite, da se seje udeležite v čim večjem številu.

Odbor

Second Convention of Canadian South-Slavic Youth Federation July 11th and 12th

— By EMERIC SIMAC —

It is almost two complete years that our youth movement has been in existance. During hat period our federation developed with considerable rapidity from approximately five local clubs into a centralized democratic organization of youth with thirteen branches. For our movement and for the members who fill its democratic ranks this period was one of collective social, cultural and political development. Without our organization, the purpose of which is to advance the interest of our and other young people, our youth would not have been provided with soundly constructive guidance. These elements alone tend to reveal the role that our youth movemen has played in raising the level of understanding and development of the Canadian South-Slavic youth.

Within the past two years we have demonstrated that we can unite into one organization and envelop the major section of young Canadians of Croatian, Serbian, Slovenian, Macedonian and Bulgarian origin. With complete unanimity at the outset, we all knew that as young Canadians, many of whom proudly wear the service button, we are confronted with joint and common problems. We were conscious that without a unified movement, without cooperation with other progressive sections of Canadian youth, the problems which we now encounter could never be solved. We knew that without the medium of organization we would not be in a position to effectively and proudly promote and further extend the rich cultural traditions that have been handed down to us by our parents.

On July the 1st, 1945, our Initiative Committee met in Windsor, Ont. and discussed the possibilities of calling our constituent convention plus the character that our movement was to assume. At its session the committee approved the unanimous adoption of a resolution which in the light of the past few years has proven to be correct. One of the paragraphs of that resolution reads:

"The enemies of democracy in Canada and in other countries will undertake all in their power to deny the people of the gains that they acquired during the war. These reactionary interests will again strive to institute unemployment and misery in Canada. They will further carry on with a foreign policy which would lead Canada into a third world war in the interest of the greedy rapacious robbers who endeavor through bloodshed to accumulate great profits."

The period, elapsed since the conclusion o fthe war, testifies to the correctness of this passage. The same resolution continues:

"Youth will not permit this! The young people have paid dearly in the war which came to a successful end in Europe and therefore they do not wish to be called up repeatedly to take up arms against the common enemy. They shall organize and unify today in order to prevent all evil plans of the reactionary forces in Canada and in the world."

The spontaneous and mass protests of young people against the ruinful policy of the present administration plus the institution of important youth organizations such as the NFLY and WFDY confirms the above.

With this resolution our Initiative Committee laid a firm foundation and paved the road for our first national convention. Furthermore, its contents and our programme of cooperation with other organizations and assistance to the people and especially the youth of Yugoslavia, rallied our youth under the progressive banner of our organization.

At our first national convention held on the 15th and 16th of December, 1945, we laid a stable foundation for our federation. Our movement was brought into existance by thirty-seven delegates who at the convention clearly stated that: 1. The Canadian South-Slavic Youth Federation is an independent national youth organization which dedicates itself to the development of better and mutual understanding between all young Canadians of South-Slavic origin or birth and the rest of Canada's youth. 2. — The Federation shall in conjunction with other youth organizations at all times promote the welfare and the interests of Canada's youth and her people. 3. — Proudly carrying on the cultural traditions and customs of our parents, the Federation shall in this manner contribute to the further development and enrichment of Canadian culture.

Now that we have an organization we are confronted with the immediate problem of strengthening our movement and intensifying its activities. In order to solve this problem the National Executive considers the convening of a national convention as being of paramount importance. **At its regular meeting our National Executive decided that our forthcoming convention should be held in Toronto, Ont., on the 11th and 12th of July (following month).**

Through letters our national office has notified our branches well in advance about this convention at which our concentrated efforts will be devoted toward the solving of our national and local organizational problems.

This convention must and will be the greatest manifestation of unity and solidarity of our youth! Delegates from all parts of our vast and broad country, including Vancouver, are expected to assemble to collectively discuss their problems. We expect that fraternal delegates will also be present from New York, from Detroit, Mich. and other representatives of progressive Canadian youth organizations.

A very interesting programne has been planned by our Executive for the delegates who attend the convention. It will include not only the convention itself, but entertainment also. On Saturday night of the 12th, a concert and a mass dance, which will mark the conclusion of our gathering, will be held in honour of the delegates of our second convention. On the 13th the delegates will be taken to a picnic which is being sponsored by the Council of Canadian South Slavs.

In order to clarify some of our national and local problems and to conclude our convention with overwhelming success it is—in the opinion of the National Executive —necessary for us to conduct a pre-convention discussion through the medium of our press. We hope that this article will serve to stimulate pre-convention discussion which will, undoubtedly, assist us in the final solution of our problems. This article should and must be followed by others from every single one of our organized localities.

Napredek Jugoslavije

OBVEZNO ZAVAROVANJE POTNIKOV ZOPER NEZGODE NA ŽELEZNICI

Zvezna vlada je na predlog finančnega in prometnega ministra izdala uredbo, po kateri so vsi potniki na državnih železnicah obvezno zavarovani zoper nezgodo med vožnjo z vlakom, namenjenim za prevoz potnikov, ali z drugim vlakom, na katerem je vožnja dovoljena, in zoper nezgodo, ki se pripeti, ko je potnik na železniški postaji ali v kakem železniškem prostoru, v katerega mu je dovoljen vstop. Zavarovanja izvršuje Državni zavarovalni zavod FLRJ. V primeru nezgode izplača zavod: 1. 50. 000 din, če je zaradi nezgode potnik umrl; 2. 100,000 din, če je zaradi nezgode potnik stalno in popolnoma nesposoben za delo; 3. dejansko premoženjsko škodo (zdravljenje, izguba zaslužka,) če je bil potnik poškodovan, ne da bi postal za delo stalno nesposoben. Če je potnik samo delno nesposoben za delo, mu izplača zavod toliko odstotkov od 100.000 din, za kolikor se je stalno zmanjšala njegova delovna sposobnost. Če gre za otroka do 10 let, se izplačajo samo dejanski pogrebni stroški. Vendar zavod ne izplača zavarovalnine, če je potnik umrl ali je postal za delo nesposoben po svoji krivdi ali zaradi vojne oziroma elementarnih nezgod.

Premija 2% voznine je že vračunana v ceni voznega listka. Za one, ki imajo pravico do brezplačne vožnje, se smatra, da je premija plačana.

NAŠA PRVA TOVARNA MEDICINSKIH INŠTRUMENTOV

Pred vojno v naši državi nismo imeli nobene tovarne za medicinske instrumente, ki smo jih morali uvažati iz inozemstva. Takoj po osvoboditvi je bila ustanovljena v Beogradu tovarna "Sutješka", ki je sprva izdelovala instrumente zgolj za potrebe bojišča, pozneje pa se je pričelo graditi novo tovarniško poslopje, ki bo letos dograjeno. V ta namen je odobren kredit 15 milijonov dinarjev.

Tajnikovo poročilo SANSa

(Iz 3 strani)

Da bi se relifna akcija za Jugoslavijo razširila tudi med druge Amerikance, je odbor v New Yorku spomladi 1945 spremenil svoje ime v AMERICAN COMMITTEE FOR YUGOSLAV RELIEF. Za svoje pokrovitelje je privabil veliko število prominentnih Amerikancev, častno predsedništvo pa je sprejela mrs. Eleanor Roosevelt. Takrat je veter seveda pihal v našo smer in pokroviteljev se je lahko dobilo nič koliko. Vsekakor pa je poslovanje pokazalo, da so vzlic prominentnih imen pokroviteljev bili glavni prispevatelji v ta pomožni sklad ameriški Jugoslovani, posebno bratje Hrvatje. To velja tudi za vse opevane velike prireditve v New Yorku, kjer so jugoslovanski prispevki odnesli vsa glavna prvenstva. Med Slovenci pa je kasneje pričelo prevladovati mišljenje, da pod tako okolnostjo ni treba imeti velikega urada in precej dragega štaba. SANS n. pr. je sam trpel vse stroške v zvezi s kampanjo za pomožno akcijo med Slovenci kakor tudi vse stroške svojih zastopnikov, ki so posečali seje Ameriškega odbora za jugoslovansko pomoč. In ker so je čas za "nujno pomoč" koncem leta 1945 iztekel, smo po svoji razsodnosti in na priporočilo načelnika delegacije Rdečega križa Jugoslavije dr. Roberta Neubauerja s 1. januarjem 1946 prekinili z nabiranjem prispevkov za pomožno akcijo ter po zaključku glavnega odbora SANSa odprli kampanjo za sklad otroške bolnice v Sloveniji. Vzlic nekatere kritike je Ameriški odbor za jugoslovansko pomoč doprinesel precej koristi v dobrobit Jugoslavije. Vrednost odposlanega materijala se ceni na več milijonov dolarjev. Še večje vrednosti pa je bila v začetku moralna pomoč, ki je zaradi karakterja tega odbora in njegovih pokroviteljev izlivala svoj vpliv tudi na politične odnošaje med Ameriko in Jugoslavijo, posebno še ob času, ko maršal Tito še ni bil **persona nongrata** v državnem departmentu in Beli hiši.

Vsi doprinosi slovenskih Amerikancev za pomožno akcijo Jugoslaviji so vključeni v skupni vrednosti blaga, ki ga je odposlal v staro domovino na raznih ladjah in ob raznih prilikah Ameriški odbor za jugoslovansko pomoč. In da so tudi naši rojaki v stari domovini bili deležni te pomoči, nam priča na stotine zahvalnih pisem, ki jih je prejel SANS iz starega kraja od raznih odborov in posameznikov, kakor tudi privatna pisma našim naseljencem, ki so bila v mnogih slučajih tudi objavljena.

SKLAD OTROŠKE BOLNICE

Zaključek glavnega odbora SANSa, da se prične kampanja za otroško bolnišnico v Sloveniji, je težil na splošnem mnenju, da je pomoč stari domovini v hrani, obleki, obuvalu, zdravilih itd. le začasna, torej nekaj minljivega, medtem ko bi razrušena Slovenija potrebovala nekaj stalnega, nekaj stabilnega in konkretnega kot delež slovenskih naseljencev v Združenih državah za pomoč svoji stari domovini. Postavili smo kvoto $150,000 in v desetih mesecih smo jo dosegli in prekoračili. Do 30. aprila je bilo v skladu $124,576.71 v gotovini, $33,000 pa v obljubljenih vsotah, ki so izplačljive na zahtevo. Sklad je torej beležil skupaj $157,576.71. Prispevki v maju, dasiravno je bila uradna kampanja zaključena že v decembru lanskega leta, pa se zvišali znesek nad $158,000. Ob koncu junija bo sklad z obrestmi vred prekoračil $160,000.

Ta znesek morda res ni velik, vendar pa moramo potrditi, da spričo neprenehnih kampanj za raznovrstne namene v teh vojnih in povojnih letih, je ta znesek za malo število aktivnih delavcev in delavk že precejšnja vsota. Ako prištejemo še prispevke za pomožno akcijo ter za politično akcijo SANSa, pa pridemo preko ¾ milijona dolarjev, ki so jih v glavnem prispevali naši preprosti delavci in med temi v prvi vrsti naši napredni elementi. In v teh prispevkih se zrcali vsa duša in srce, vse misli in hotenja, vse globoke simpatije in sinovska ljubezen, ki jo čuti v tujini slovenski Amerikanec za svojo rojstno deželo, ki pred leti ni imela več kruha zanj.

Podobni seznami vseh prispevkov, tako za pomožno akcijo kot za otroško bolnico in za našo upravo, so bili od časa do časa objavljeni v listih Prosveta, Enakopravnost, Glas Naroda ter Proletarec. Poseben seznam vseh prispevateljev za otroško bolnico pa hranimo in bo ob primernem času odposlan v arhiv bolnišnice. Za to konvencijo sem sestavil izčrpen račun in pregled vseh dohodkov in izdatkov po skladih, v katere se je denar stekal. Ne bi bilo pravilno, če ne bi na tem mestu izrekel toplo zahvalo vsem darovalcem, ki so se tako plemenito odzvali naše apele, kakor tudi vsem našim delavcem in delavkam, brez katerih velikega truda in neumornega sodelovanja bi nikoli ne dosegli teh rezultatov. Večina naših naselbin se je dobro odzvala, ne morem pa iti preko Clevelanda, kjer so naše tri postojanke z organizacijo Progresivnih Slovenk delale skupno in dosegle sledeče uspehe: za upravo SANSa $9,927.70, za pomožno akcijo $28,326.22 in za sklad otroške bolnice $50,778.34. Med bratskimi podpornimi organizacijami pa je odnesla prvenstvo — kot je bilo pričakovati — Slovenska narodna podporna jednota in njena društva: za upravo je prišlo $7,026.50, za pomožno akcijo $23,104.72, za otroško bolnico pa $39,670.63. Naša zahvala gre seveda tudi vsem ostalim organizacijam in skupinam, kajti le z našimi kolektivnimi močmi v korist stare domovine smo dosegli vse te uspehe po stari slovenski prislovici: zrno pri zrnu — pogača, kamen pri kamenu — palača.

(Dalje prihodnjič)

Zbirajo za potujočo ambulanco

Detroit, Mich. — Še lansko poletje je začel mladinski klub iz Detroita "Yugo-Forward" z nabiranjem prispevkov za nabavo potujoče bolnišnice. (Hospital Mobile Unit), katero bi poslali junaškemu zavezniku — Jugoslaviji.

Omenjeni klub je podvzel to podvzetje, ker mu je bilo znano, da mladina v starem kraju potrebuje nujno zdravniško pomoč. Člani kluba so enoglasno glasovali, da se bodo odzvali klicu za pomoč in so se v smislu tega takoj podali na delo.

Do danes je mladina kluba "Yugo-Forward" zbrala vsega skupaj **$1.200.00 (dvanajst sto dolarjev) k našemu zaželjenemu cilju $11.000.00. Mi nismo opustili ta cilj in smo obljubili, da ga dosežemo.**

Mi smo prišli v stik z raznimi progresivnimi skupinami v Združenih državah ter jih povabili, da se udeleže kampanje za omenjeno potujočo ambulanco in z veseljem javljamo, da so bili odgovori velikodušni in z vso močjo za podporo iste.

Datum za zaključek kampanje je 31. august 1947. Ne bi li vi — prosimo — kakor človekoljubni Ameriški Jugoslovani nam dali pomožno roko? Vsak prispevek se bo sprejel in visoko cenil od našega kluba "Yugo-Forward", kakor tudi od mladine, fantov in deklet v Jugoslaviji.

Na koncu se vam že naprej zahvaljujemo za vašo podporo našemu klubu v preteklosti in vam želimo mnogo uspeha v vaši organizaciji.

Za odbor; Phil Hodak
Predsednik; Stan Kapel
Podpredsednik; Nick Goich

Prispevke pošljite na: **"Club "Yugo-Forward", Hospital Mobile Unit Fund, C/o Phil Hodak, 2144 Dickerson Avenue, Detroit 15, Michigan.**

To poletje bo naš mladinski klub priredil dva "Moonlight Piknik-a in sicer; v soboto 28. junija in soboto 9. augusta, na katere vljudno vabimo vse Slovence posebno mladino.

SANS POSLAL RUDEČEMU KRIŽU SLOVENIJE $157.000

Ljubljana: — Slovensko-ameriški narodni Svet, organizacija ameriških izseljencev v Združenih Državah je poslala Rudečemu Križu Slovenije $157.000 za gradnjo otročje klinike v Ljubljani.

AKO BI HOTELA ANGLEŠKA REAKCIJA DOBRO NARODU

Bombay, Indija, (WNS) — Napram uradnem indijskem registriranju se nahaja v Indiji 11.000.000 cestnih prosjakov. Mnogo več miljonov se jih pa nahaja, ki niso registrirani.

Torej je tam mnogo polja za izboljšanje tega žalostnega položaja, ako ne skrbe za nič drugega.

SKRB ZA OTROKE V SLOVENIJI

Ljubljana: — Ministrstvo socijalnega skrbstva LR Slovenije je završilo priprave za 46 otroških letovišč v katere bo mogoče namestiti 12.000 otrok. V LR Sloveniji obstoja 14 otroških domov, 39 otroških zavetišč, 3 mladinska okrevališča in cela vrsta preglednih ustanov za otroke.

POZOR ROJAKI KATERI GRESTE V STARI KRAJ!

Lepo posestvo na prodaj v Sv. Petru pod Sv. Gorami blizu Brežic na Spodnjem Štajerskem.

Vsa pojasnila dobite od: John Kramer 5303 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

TORONTO, ONT.

Kakor je bilo prej oglašeno, da bodo imele tri bratske Zveze svoj piknik 15. junija, se je ta skupni piknik vsled dežja in slabega vremena preložil za v nedeljo dne 22. junija,

Torej se s tem potom naznanja, da se bo ta piknik vršil **v nedeljo 22. junija na istem prostoru.** V slučaju zopetnega slabega vremena in dežja **se bo piknik držal v Bolgarsko-Makedonski dvorani na 386 Otnario St.**

TORONTO, ONT.

NAZNANILO

Članstvu društva S.N.P.J. št 684 v Toronto se naznanja, da se bo seja istega vršila, (vsled skupnega piknika Slovencev, Hrvatov in Srbov) **v soboto dne 21. junija ob 7. uri zvečer v navadnih prostorih.**

Tajnik

Dolarska diplomacija propadla

(Iz 2 strani)

nistični zaroti.

William Rust, urednik Daily Worker-ja, ki je imel razgovor z voditelji strank v Budimpešti ob času krize in z ministri, z uredniki vodilnih listov in z drugimi znamenitimi osebami, vključno z grofom Karoly-em, ki je dejal: "Niti ena odgovorna oseba na Madžarskem ne veruje, da je to komunistična zarota."

Ako pa vkljub temu ostane še količkaj dvoma, je tukaj obnašanje samega Ferenc Nagy-ja. Njegov sin Wagner, je zbežal v Ameriko, ko so ga zalotili, da je bil zapleten v zaroti. V Švici je bil kot begunec Szabo Tamos, poznani izdajalec, Ferenc Nagy je imel z njim najtesnejše zveze. On je imel zveze tudi z drugimi podtalnimi zarotniki, kot Koloman Salta, kateri, je slučajno poročil Nagy-jevo hčer drugi dan ko je premier resigniral.

"Edini podporniki te bande zarotnikov med madžarskim ljudstvom so ljudje," — je rekel časnikar — "ki nimajo vpogleda v bodočnost ali pa v ustvarjalne zmožnosti ljudstva. Ti verujejo samo v prošlost in njihova moč kolikor jo je — je v inozemstvu — v dolarjih. Oni se zanašajo na zunanjo pomoč — na Ameriško pomoč — od tod zarote proti vladi."

Noben inteligentni opazovalec ne more zanikati, da ni bilo zarote. Da je bila zarota, se ne oporeka", je dejal član Labor parlamenenta John Haire. "V resnici, mesece predno se je zarota odkrila, je bil zrak v Budimpešti nasičen z govoricami."

Sedaj, ko je odkritje zrušilo načrte ameriške reakcije, se Madžarska nahaja pred srdito jezo Ameriškega državnega odelka. Ustavil je kredit $15,000.000 eksportne banke, za gotovo bo ustavljena nedavno privoljena pomoč za Madžarsko; nizkotno zanikanje madžarskim letalom polet preko Ameriške cone v Avstriji in Nemčiji in predsednik Truman še vedno kuje nove mere proti Madžarski.

"Ampak ljudstvo bo zmagalo, glavno delo je že končano. Madžarska, kakor tudi druge Evropske dežele, bi si mogla pomagati z dolarji, ampak če je cena te pomoči suženjstvo in podložništvo Wall Street-u — bo ona mogla shajati tudi brez dolarjev. Inflacija se je ustavila in njen novi triletni načrt se bo začel v Avgustu. Nedavna pogodba nacionalizacije bank daje jamstvo, da bo tri letni načrt uspel.

Narodna enotnost se ni zrahljala, pač pa utrdila vsled odkrija zarote. Zatrjujoč potrebo, za nadaljevanje koalicije štirih strank; Socialno - Demokratični podpredsednik, M. Skawsits, piše v "Nepszva", "Do sedaj smo mi sedeli v koaliciji z zarotniki. Dolžnost članov Stranke malih posestnikov je da popolnoma očistijo svoje vrste vseh proti-demokratičnih elementov. Razkritje in padec Ferenc Nagy-ja je utrdila, a ne oslabila Stranko malih posestnikov."

"Nova koalicija na čelu z generalom Lajoš Dinnyes-om članom Stranke malih posestnikov, se sestoji iz mož kremenitega značaja." je priznal celo London Times. Dne 5. junija je bila potrjena v Senatu ZD, mirovna pogodba z Madžarsko; in senator Vandenberg, eden najbolj poznanih dolar-diplomatov, pritrjujoč, je priznal; "ako bi zavrženje pogodbe, kaj pomagalo. . . bi jaz zahteval odklonitev, ampak izgleda, da vsa dejstva govore nasprotno."

Je bila kriza na Madžarskem, ampak ta kriza se je varno končala. Podalšanje še vedno obstoja, a ne v Madžarski — ampak v Washingtonu in Londonu.

PESEM GORA

Ta očetova odločnost je nekoliko zavrla Jamnika, da ni upal naprej. Sicer pa je videl, kako so vsi sklonili poglede pod njegovo silo. Ta trenutek je čutil, kakor še nikdar prej, da je osamljen v svojem domu. Bil je zares sam. Njegov oče ga nima rad, o tem si je bil na jasnem. Tam sedi njegova žena. Nekoč ni mislil na kakšno razliko med seboj in njo. Zdaj pa je čutil, da sta si v nekem pogledu bila vedno tujca in da njeno srce ni bilo nikdar tako njegovo, kakor bi moralo biti. Zakaj torej tudi ona ne bi vlekla z Maksom, ko ga je v resnici vedno branila? In tam je Drejc, ki se mu, še tako mlad, tako odločno upira in ki je v hiši v resnici drugi Maks. In tam sta še ona dva, najmlajša; ali sta ta njegova? Ali sta ta z njim?

Nekaj mučnega je ležalo nad Jamami. Še nikdar se ni kaj tako težkega, tako neprijetnega zgrnilo nad hišo. To so vsi čutili. Spodaj je bila dolina, ki jo je bilo ob sončnih pomladnih dneh tako lepo gledati od tod, dolina, o kateri so ljudje tu gori vedno toliko in tako lepo sanjali, kamor so si ti ljudje vedno želeli. Toda v tisti dolini se je zdaj dogajalo nekaj strašnega. Tam so ljudje trumoma umirali pod nasiljem, po tisti dolini je hodila tuja, zlovešča sila, ki je trebila ljudi. Iz tiste doline je zdaj poseglo tudi sem v gore same. Tisto strašno je naposled obviselo nad Jamami. S strahom v srcu so ljudje vsak večer legli, ne vedoč, kaj jim bo prineslo jutro. Ko so zjutraj vstajali, so se z brezupom v srcu ozirali skoz okna, če tisto strašno ne stoji okrog njihovega doma, ali že ne čaka, da se odpro duri in da potem vstopi v sam dom, med ljudi, da jih pograbi in enkrat za vselej odvleče bog sam vedi kam.

Beli jesenski oblaki, ki so pluli nad gorami, nad gozdovi, ki so šumeli svojo večne pesmi, niso mogli pomiriti ljudi. Pesem gora se je spremenila v nekaj drugega. Rahlo šumenje, odmev večernih razpoloženj, ko se gozdovi pomirjajo in jutranje odzvanjanje je zdaj nekaj presekavalo kakor oster odjek; po teh gorah je kadar koli pokalo. često se je celo zahahljalo. Ljudje so onemeli in se ozirali v tisto stran, mislili, kaj se je tam zgodilo, kdo je tam padel. A vedno jih je, pa naj so hoteli ali ne, navdajalo: ali so "naši". Gore niso bile več osamele. Povsod je bilo čutiti dih in življenje ljudi samo videti jih ni bilo. Da, samo videti jih ni bilo. Zdelo se je, da to niso več ljudje, da je to samo še njihova strašna navzočnost, kakor se nam zdi, da je duh povsod navzoč, le videti ga ne moreš, samo slutiš ga. Iz teh gor ni bilo nikakih novic, od tam je vela samo skrivnost. Novice, in to strašne novice, so prihajale iz doline.

Taka strašna novica je nekega dne prodrla do Jam. V dolini so ubili župana. Po noči ga je nekdo na njegovi postelji ustrelil.

Naslednje jutro so švabi bili na Jamah. Kdo drug naj bi ga kakor Maks? Maks pa je vsekakor imel zveze z domačimi.

Vse Jamnikove so našli doma. Povezali so jih, spravili pred hišo, dom izropali, nato zažgali na vseh koncih in sprevod se je začel premikati v dolino. Jame so gorele z mogočnim plamenom, da je bilo videti daleč po gorah, ko se je dim valil nad gozdove.

Maks je stal na vrhu Mrtve Gore in gledal požar. Srce se mu je stiskalo. Vedel je kaj se dogaja. Gorele so Jame. Tiste Jame, na katerih se je rodil, kjer je otrok živel, kamor se je tolikokrat zatekal in ki jih je konec koncev tako ljubil. Vedel pa je tudi, da ženejo vse ljudi z Jam.

"Krivico delajo", je zašepetal bolestno. "In vendar ga nisem jaz. Zakaj osivelega očeta Matica? Ker mi je bil oče. Zakaj Tono, ki je bila vedno tako dobra?! Zakaj Ivana, ki se ni nikdar upiral? Zakaj Drejca, zakaj malo Barbko in malega Matica? — Krivico delajo, strašno krivico. Tega ne bi smeli, nikakor ne bi smeli. . ."

Čutil je, kako se v njem nekaj lomi, kako se ruši tisti svet, ki ga je odslej preveval. Ne to, da so ga bili mučili, da so ga hoteli ubiti v ječi, to ni bilo, kar ga je pretreslo, dasi mu je v srcu vedno vzbujalo slo po maščevanju. Bilo je marveč spoznanje, da delajo krivico nekomu, ki ni prav nič zagrešil. Njegov notranji svet, ki si ga je bil v tolikih letih zgradil v največjim naporom, ki je bil tako uravnovešen, tako umirjen, tako prepojen z njegovo lastno modrostjo in dognanjem, njegov svet, ki je stal sredi vsega dogajanja že skoraj docela brezbrižen do vsega, se je pretresel. Ne samo pretresel, Maks je čutil, kako se je sesul v prah.

"Krivico delajo", si je še ponovil, ko je gledal s svoje Mrtve Gore za ljudmi v sprevodu v dolino, za ljudmi, ki jih je tako rad imel, ne da bi se bil tega tudi zavedel. Gledal je za njimi, kako so tonili v jesensko bledikasto meglo. Tedaj ga je obšla nova misel:

"Vse to mora biti maščevano, strašno maščevano!"

Tisti dan je bil zanj veliko uvodno prerojenje, ne da bi se bil tega natančno zavedel. Čutil je samo, da se v njem vse presnavlja, ne da vi vedel, kam ga vse to vodi, razen v kolikor ga je ves čas navdajala že skoraj strastna misel, da vse to mora biti brezpogojno maščevano. Če pa mora biti maščevano, tedaj mora biti tudi nekdo, ki bo maščeval vse te strašne krivice.

Ko je teden dni kasneje v dolini zvedel, da so vse Jamnikove odvedli v taborišča v Nemčijo, se je najprej zgrozil, potem se pa nekam čudno pomiril. Čutil je samo, da je v njem nekaj za vedno odločilo. Čutil je, da starega Maksa z Jam ni več.

Tisti večer so bili v dolini ustreljeni trije odpadniki

Ljudje v dolini so se zgrozili. Prevzel jih je preplah. Vedeli so, da to pomeni samo novo daritev. Švabi bodo spet vlekli s sabo kupe novih nesrečnikov.

Še tisto jutro je zginilo v gore nekaj ljudi, ki so slutili, da bi sicer prišli na vrsto.

Dolino so preplavili Švabi. Vlačili so ljudi skupaj, zasliševali in na večer so jih pred občino vsem ljudem v opomin ustrelili deset. Strašen, brezupen molk je zagrnil vasi, ne samo nad tem kar, se je bilo zgodilo, marveč še bolj nad tem, kar se še lahko zgodi. Zvečer v vasi ni gorela niti ena sama luč. Ljudje so legli, toda zaspati ni mogel nihče.

(Dalje prihodnjič)